YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. január 8.[1]

C-605/13. P. és C-630/13. P. sz. ügyek

Issam Anbouba
kontra

az Európai Unió Tanácsa

„Fellebbezések — Szíriával szembeni korlátozó intézkedések — A rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülő vagy az azt támogató személyekkel és szervezetekkel szembeni intézkedések — A pénzeszközök és a gazdasági erőforrások befagyasztása — A listára vétel feltétele — A Tanács széles körű mérlegelési mozgástere — Bizonyítási teher”

1. 2011 márciusa óta tüntetések folynak Szíriában Bassár Al-Aszád elnök és az általa vezetett rezsim ellen. A fennálló rezsim ezekre a tüntetésekre elsősorban azok elnyomásával válaszol, ami hozzájárult az ország polgárháborúba sodródásához.

2. A Bassár Al-Aszád elnök rezsimje által elkövetett erőszakkal szemben az Európai Unió korlátozó intézkedések bevezetéséről határozott. Ezen intézkedések célja, hogy nyomást gyakoroljanak a rezsimre annak érdekében, hogy az felhagyjon a polgári lakossággal szembeni erőszakkal. Az intézkedések vagy általános hatályúak, amennyiben például bizonyos termékek Szíriába történő importjának tilalmára irányulnak, vagy egyedi hatályúak, így többek között a szíriai rezsimhez köthető természetes és jogi személyek pénzeszközeinek és gazdasági erőforrásainak befagyasztására vonatkoznak.

3. Ennek megfelelően, bár a korlátozó intézkedések formálisan egy államot céloznak, valójában azok olyan természetes vagy jogi személyeket érintenek, akik közvetlenül felelősnek tekinthetőek azon helyzet kialakulásáért, amely ellen az Unió fel kíván lépni, ahhoz hozzájárulnak vagy annak megoldására befolyást gyakorolhatnak.[2]

4. A szíriai rezsimmel szemben elhatározott intézkedések a fokozatosság elvét követték. Kezdetben azok az államszervezetben viselt hivatalos tisztségükre tekintettel céloztak egyes személyeket. Mivel meg kellett állapítani, hogy az intézkedéseknek ezen első köre ellenére a polgári lakosság elleni elnyomás folytatódott, az Unió ezt követően kiterjesztette az intézkedések hatályát a lakosság más rétegeire is, beleértve több vállalkozás vezetőjét is.

5. A korlátozó intézkedések személyi hatályának ez a kiterjesztése felveti a pénzeszközök befagyasztásáról szóló listán szereplő személyek azon harmadik állammal való kapcsolata bizonyításának problémáját, amely ellen ezek az intézkedések irányulnak.

6. Pontosan ez a probléma a jelen ügyek központi eleme is.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — Lásd Beaucillon, C., *Les mesures restrictives de l'Union européenne*, Bruylant, Brüsszel, 2014, 445. o.

7. Két fellebbezésével I. Anbouba az Európai Unió Törvényszéke által hozott két Anbouba kontra Tanács ítélet [3] hatályon kívül helyezését kéri, amelyekkel a Törvényszék elutasította az őt érintő több, pénzeszközök befagyasztásáról szóló határozat megsemmisítésére irányuló kérelmét.

8. Ítéleteiben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy amikor az Európai Unió Tanácsa úgy vélte, hogy a főbb szíriai vállalatok vezetői a szíriai rezsimmel kapcsolatban álló személyeknek minősíthetőek, mivel az említett vállalkozások kereskedelmi tevékenysége nem lehetne sikeres az említett rezsim által biztosított kedvezmények nélkül, amelyekért cserébe bizonyos mértékben támogatják azt, olyan vélelmet kívánt alkalmazni, amely szerint a főbb szíriai vállalkozások vezetői a szír rezsimet támogatják.

9. A Törvényszék a tények összessége alapján azt állapította meg, hogy ez a vélelem alkalmazható I. Anboubára.

10. A fellebbezési eljárás korlátai között a Bíróságnak arról kell döntenie, hogy ítéleteivel a Törvényszék megsértette-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatából fakadó, a korlátozó intézkedések terén a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat.

11. A jelen indítványban a Bíróság e szabályokat kialakító újabb ítélkezési gyakorlata mérlegének felállítása után azt javasolom, hogy a Bíróság utasítsa el a jelen fellebbezéseket.

12. Még ha a Törvényszék a vélelem fogalmával kapcsolatos érvelésének felépítése vitathatónak is tűnik számomra, ki fogom fejteni azokat az okokat, amelyek alapján úgy vélem, hogy előbbi megalapozottan juthatott arra a következtetésre, hogy a Tanács eleget tett az őt a korlátozó intézkedések területén terhelő bizonyítási tehernek, tekintettel különösen a listára vételre vonatkozó, a szíriai rezsimmel szembeni korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokban található feltételre, amelynek meghatározását illetően a Tanács széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, a közismert és a nem vitatott tények összességére, a rezsim jellemzőire és a Szíriában zajló polgárháború összefüggéseire.

I – A jogvita alapját képező tényállás

13. A Törvényszék a megtámadott ítéletekben a következőképpen írta le a jogvita alapját képező tényállást:

„1. 2011. május 9-én a […] Tanács az EUSZ 29. cikk alapján elfogadta a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/273/KKPB határozatot (HL L 121., 11. o.). Ezen határozat 4. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy be kell fagyasztani az említett határozat mellékletében felsorolt, a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekhez, valamint a velük összefüggésbe hozható természetes és jogi személyekhez és szervezetekhez tartozó, tulajdonukat képező, általuk birtokolt vagy ellenőrzött valamennyi pénzeszközt és gazdasági erőforrást. A befagyasztás módozatait ugyanezen cikk más bekezdései határozzák meg. A 2011/273 határozat 5. cikkének (1) bekezdése értelmében az említett személyek listáját a Tanács állítja össze.

2. A 2011/273 határozatot módosító 2011. szeptember 2-i 2011/522/KKBP határozattal (HL L 228., 16. o.) a Tanács többek között kiterjesztette az előbbi határozat 4. cikke (1) bekezdésének hatályát valamennyi, a mellékletben felsorolt, a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekhez, a rezsimet támogató és abból hasznot húzó személyekhez, valamint a velük összefüggésbe hozható személyekhez és szervezetekhez tartozó, vagy

3 — T-563/11, EU:T:2013:429, a továbbiakban: T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet, valamint T-592/11, EU:T:2013:427, a továbbiakban: T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet (a kettő a továbbiakban együtt: megtámadott ítéletek).

tulajdonukat képező, általuk birtokolt vagy ellenőrzött valamennyi pénzeszközre és gazdasági erőforrásra. Issam Anbouba, a felperes neve ekkor került fel erre a listára. E listára vételnek az indokai, amelyeket az említett lista megfelelő oszlopában tüntettek fel, a következők: »Az Issam Anbouba Est. for agro-industry[4] elnöke. Gazdaságilag támogatja a szíriai rezsimet.«

3. A Tanácsnak a szíriai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló, 2011. május 9-i 442/2011/EU rendeletét (HL L 121., 1. o.) az EUMSZ 215. cikk (2) bekezdése[5], valamint a 2011/273 határozat alapján fogadták el. E rendelet 4. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a II. mellékletben felsorolt természetes vagy jogi személyekhez, szervezetekhez és szervekhez tartozó, ezek tulajdonában lévő, vagy ezek által birtokolt vagy ellenőrzött valamennyi pénzeszközt és gazdasági erőforrást be kell fagyasztani. A Tanácsnak a 442/2011 rendeletet módosító, 2011. szeptember 2-i, 878/2011/EU rendelete (HL L 228., 1. o.) módosította többek között a 442/2011 rendelet II. mellékletét, és abba felvette a felperes nevét a szóban forgó intézkedéssel érintett személyek, szervezetek és szervek közé. Az említett mellékletben szereplő listára vételének indokai azonosak a 2011/522 határozat mellékletében szereplő indokokkal.

4. A 2011/273 határozatot módosító, 2011. szeptember 23-i 2011/628/KKBP tanácsi határozat (HL L 247., 17. o.), valamint a 442/2011 rendeletet módosító, 2011. október 13-i 1011/2011/EU tanácsi rendelet (HL L 269., 18. o.) továbbra is fenntartotta a felperes nevét a fenti 3. pontban említett listán, és további információkat vett fel abban a születési idejét és helyét illetően.

5. 2011. október 7-én a felperes a Tanácstól annak a határozatnak a felülvizsgálatát kérte, amellyel nevét felvették az említett listára; e kérelemre a Tanács 2011. november 14-én elutasító választ adott.

6 A 2011/273 határozatot módosító, 2011. október 13-i 2011/684/KKBP tanácsi határozat (HL L 269., 33. o.) egy új szervezet nevét vette fel a szóban forgó intézkedéssel érintett személyek, szervezetek és szervek listájára, és módosította a 2011/273 határozat egyes érdemi rendelkezéseit is. A 2011/273 határozatot módosító, 2011. november 14-i 2011/735/KKBP tanácsi határozat (HL L 296., 53. o.) kiegészítő korlátozó intézkedéseket vezetett be az e listán szereplő személyekkel szemben.

7. 2011. október 14-én a Tanács értesítést tett közzé a 2011/684 határozattal módosított 2011/273 határozatban és a 1011/2011 rendelettel módosított 442/2011 rendeletben előírt korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó személyek és szervezetek részére (HL C 303., 5. o.).

8 A 2011/273 határozatot hatályon kívül helyezte és annak a helyébe lépett a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló, 2011. december 1-jei 2011/782/KKBP tanácsi határozat (HL L 319., 56. o.), amely további kiegészítő intézkedések elfogadását követően fenntartotta a felperes nevét az ezen intézkedésekkel érintett személyek, szervezetek és szervek listáján.

9 A 2011/782 határozat végrehajtásáról szóló, 2012. január 23-i 2012/37/KKBP tanácsi végrehajtási határozat (HL L 19., 33. o.) újabb személyeket és szervezeteket vett fel a szóban forgó listára, és a 2011/782 határozatot módosító, 2012. február 27-i 2012/122/KKBP tanácsi határozat (HL L 54., 14. o.) az ezen a listán szereplő személyekkel szemben további intézkedéseket írt elő.

10 A szíriai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról és a 442/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. január 18-i 36/2012/EU tanácsi rendelet (HL L 16., 1. o.), amelyet a 2012. február 27-i 168/2012/EU tanácsi rendelet (HL L 54., 1. o.) módosított, újabb neveket vett fel az ezen intézkedésekkel érintett személyek, szervezetek és szervek listára,

4 — A továbbiakban: SAPCO.

5 — Megjegyzem mindazonáltal, hogy bár a 442/2011 rendelet hivatkozott jogalapja az EUMSZ 215. cikket említi, nem pontosítja ugyanakkor, hogy az elfogadott intézkedések annak (1) vagy (2) bekezdése alá tartoznak-e.

valamint további intézkedéseket írt elő az e listán szereplő személyekkel szemben. A 36/2012 rendelet 32. cikkének (1) bekezdését végrehajtó, 2012. május 14-i 410/2012/EU tanácsi végrehajtási rendelet (HL L 126., 3. o.) a felperes születési idejével és helyével kapcsolatos információkat, valamint a 36/2012 rendelet II. mellékletében szereplő listán szereplésének indokait a következőképpen módosította:

»Az elnyomó apparátus és a Szíriában a polgári lakosság ellen erőszakkal fellépő félkatonai csoportok pénzügyi támogatása. Ingatlanoknak (irodahelyiségek, raktárak) ideiglenes fogvatartási központok céljára történő átadása. Pénzügyi kapcsolatok magas szintű szíriai tisztviselőkkel«.”

II – A Törvényszék előtti keresetek

14. I. Anbouba két megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Törvényszékhez.

15. Első keresetében (T-563/11. sz. ügy) – az eredeti keresetben, vagy a kérelmeinek pontosítása céljából benyújtott beadványaiban – a következő jogi aktusok megsemmisítését kérte:

– a 2011/522 határozat;

– a 2011/628 határozat;

– a 2011/782 határozat;

– a 878/2011 rendelet, valamint

– a 36/2012 rendelet,

amennyiben I. Anbouba neve szerepel azon személyek listáján, akikre a szíriai helyzetre tekintettel elfogadott korlátozó intézkedések alkalmazandók.

16. Második keresetében (T-592/11. sz. ügy) – az eredeti keresetben, vagy a kérelmeinek pontosítása céljából benyújtott beadványaiban – a következő jogi aktusok megsemmisítését kérte:

– a 2011/684 határozat;

– a 2011/782 határozat;

– az 1011/2011 rendelet;

– a 36/2012 rendelet, valamint

– a 410/2012 végrehajtási rendelet,

amennyiben I. Anbouba neve szerepel azon személyek listáján, akikre a szíriai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések alkalmazandók.

III – A megtámadott ítéletek

17. Első keresetében (T-563/11. sz. ügy) I. Anbouba hat megsemmisítési jogalapra hivatkozott, ezek közül három jogalaptól azonban elállt. A Törvényszék a három fennmaradó jogalapot vizsgálta, vagyis az I. Anbouba korlátozó intézkedésekkel érintett személyek listájára való felvételének indokaival kapcsolatosan a bizonyítás szabályainak megsértésére és a nyilvánvaló mérlegelési hibákra alapított második jogalapot, a védelemhez való jog megsértésére alapított harmadik jogalapot, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére alapított negyedik jogalapot.

18. Második keresetében (T-592/11. sz. ügy) I. Anbouba hat megsemmisítési jogalapra hivatkozott, de ezek közül a két utolsótól elállt. A Törvényszék a négy fennmaradó jogalapot vizsgálta, vagyis az az ártatlanság vélelmének megsértésén és a bizonyítási teher megfordításán alapuló első jogalapot, az I. Anbouba uniós szankciós intézkedésekkel érintett személyek listájára való felvételével kapcsolatos nyilvánvaló mérlegelési hibákon alapuló második jogalapot, a védelemhez való jog megsértésén alapuló harmadik jogalapot, valamint az indokolási kötelezettség megsértésén alapuló negyedik jogalapot.

19. A Törvényszék mindkét kereset esetében, valamennyi jogalap vizsgálatát és elutasítását követően, a keresetet elutasította és I. Anboubát kötelezte a költségek viselésére.

IV – A felek kérelmei a Bíróság előtti eljárásban

20. A 605/13. P. és a C-630/13. P. sz. ügyekben I. Anbouba azt kéri a Bíróságtól, hogy

1) helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéleteket;

2) új rendelkezések alkalmazásával állapítsa meg, hogy:

   – az I. Anbouba gazdasági szankciókkal érintett személyek és szervezetek listájára való felvételéről szóló döntés jogellenes volt;

   – semmisítse meg a T-563/11. és a T-592/11. sz. ügyekben szóban forgó határozatokat és rendeleteket, valamint

   – kötelezze a Tanácsot valamennyi fokú eljárás költségeinek viselésére.

21. A Tanács azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezéseket;

– adott esetben másodlagosan utasítsa el a fennálló jogi aktusokkal szembeni kereseteket, valamint

– kötelezze I. Anboubát a fellebbezések költségeinek viselésére.

22. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezéseket, és

– I. Anboubát kötelezze a költségek viselésére.

V – A fellebbezések

23. Mindkét fellebbezés ugyanazon a két jogalapon alapul.

24. Az első jogalappal I. Anbouba vitatja, hogy tekintetében a Törvényszék a szíriai rezsimmel fennálló kapcsolat vélelmével élt, a második jogalappal pedig azt állítja, hogy a Törvényszék a szóban forgó határozatok és rendeletek tekintetében nem végzett rendes felülvizsgálatot.

25. A fellebbezések a megtámadott ítéletek következő pontjai ellen irányulnak.

26. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 32. és 33. pontja (amely lényegében azonos a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 42. és 43. pontjával) a következőképpen szól:

„32. A 2011/522 határozat preambulumbekezdéseiből kitűnik, hogy mivel a 2011/273 határozattal elfogadott korlátozó intézkedések nem vetettek véget a szíriai rezsim által a [szíriai] polgári lakossággal szemben alkalmazott elnyomásnak, a Tanács úgy vélte, hogy az említett intézkedéseket más, a rezsimet támogató vagy abból hasznot húzó további személyekre és szervezetekre is alkalmazni kell, különösen azokra a személyekre és szervezetekre, akik, illetve amelyek finanszírozást vagy logisztikai támogatást nyújtanak a rezsim, elsősorban a biztonsági erők részére, illetve akik/amelyek aláássák a szíriai békés, demokratikus átmenetet célzó erőfeszítéseket. Ebből úgy tűnik, hogy a 2011/522 határozat kiterjesztette a korlátozó intézkedéseket a főbb szíriai vállalkozókra, mivel a Tanács úgy ítélte meg, hogy [a főbb szíriai vállalkozások vezetőit] a szíriai rezsimmel kapcsolatban álló személyeknek lehet tekinteni, mivel a[z említett] vállalkozások kereskedelmi tevékenysége nem lehetne sikeres az említett rezsim által biztosított kedvezmények nélkül, amelyért cserébe bizonyos mértékben támogatják azt. Ezzel a Tanács egyfajta, a szíriai rezsim támogatására vonatkozó vélelmet alkalmazott a főbb szíriai vállalkozások vezetőivel szemben.

33. A felperest illetően az ügy irataiból kitűnik, hogy a Tanács vele szemben [a SAPCO], egy vezető agrár-élelmiszeripari vállalat [amely többek között 60%-os részesedéssel rendelkezik a szójaolaj-ágazatban] elnökeként, több, az ingatlanpiacon és az oktatás területén tevékenykedő vállalat vezetőjeként, a 2007-ben alapított […] Cham Holding [a legfontosabb magánvállalkozás Szíriában] igazgatótanácsának alapító tagjaként, valamint a Homsz [Szíria] városának kereskedelmi és iparkamarája főtitkáraként betöltött pozíciójára tekintettel alkalmazott ilyen vélelmet.”

27. Annak ellenőrzése érdekében, hogy a Tanács valamely vélelemre támaszkodva tévesen alkalmazta-e a jogot, a Törvényszék a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 35. pontjában, valamint a T-591/11. sz. ügyben hozott ítélet 45. pontjában arra a versenyjogi ítélkezési gyakorlatra hivatkozott, amely szerint az intézmények alkalmazhatnak olyan vélelmeket, amelyek azon hatóság számára, amelyre a bizonyítási teher hárul, lehetőséget biztosítanak arra, hogy az események jellegzetes alakulásából az általános tapasztalati elv alapján meghatározott következtetéseket vonjon le.[6] A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 36. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 46. pontjában emlékeztetett arra, hogy még ha egy vélelem nehezen megdönthető is, elfogadható keretek között marad mindaddig, amíg arányos az elérni kívánt jogszerű céllal, fennáll az ellenkező bizonyításának lehetősége, és biztosítva van a védelemhez való jog.[7]

6 — A Törvényszék többek között az Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítéletre (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60–63. pont) hivatkozott.

7 — A Törvényszék az Elf Aquitaine kontra Bizottság ítéletre (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) hivatkozott.

28. Ugyanezekben a pontokban a Törvényszék az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatára is támaszkodott, amely szerint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése nem közömbös a ténybeli vagy jogi vélelmekkel szemben, előírja azonban az államok részére, hogy a vélelmeket szorítsák ésszerű keretek közé, amelynek során vegyék figyelembe a kockázat súlyosságát és óvják a védelemhez való jogot.[8]

29. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 37. pontjában, valamint a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 47. pontjában a Törvényszék hivatkozott a Tay Za kontra Tanács ítélet[9] 69. pontjára is, amelyből kitűnik, hogy a pénzeszközök befagyasztása tárgyában hozott határozatok esetén nem kizárt a vélelmek alkalmazása, ha azokat a szóban forgó jogi aktusok írták elő, és azok megfelelnek a szabályozás célkitűzésének.

30. Az ítélkezési gyakorlat ezen elemeit a jelen ügyre alkalmazva a Törvényszék először is úgy ítélte meg a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 38. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 48. pontjában, hogy tekintettel a szíriai rezsim tekintélyuralmi jellegére, valamint az állam által a szíriai gazdaság egésze fölött gyakorolt szoros ellenőrzésre, a Tanács megítélhette úgy, hogy általános tapasztalati elvet alapoz meg az a tény, hogy Szíria egyik, számos ágazatban aktív vezető üzletemberének tevékenységei nem lehetettek volna sikeresek az említett rezsim által nyújtott kedvezmények, és az azokért cserébe nyújtott bizonyos támogatás nélkül.

31. A Törvényszék másodszor megvizsgálta, hogy ez a vélelem arányos volt-e a Tanács célkitűzésével, az megdönthető volt-e, és kellően védte-e I. Anbouba védelemhez való jogát.

32. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 40. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 50. pontjában a Törvényszék emlékeztetett a 2011/522 határozat céljaira, az elfogadott intézkedések biztosítási intézkedés jellegére, valamint az Unió és tagállamai biztonságát, vagy nemzetközi kapcsolataik folytatását érintő kényszerítő megfontolásokra, amelyekkel ellentétes lehet egyes bizonyítékoknak az érintettekkel való közlése. Megállapította, hogy a vélelem Tanács általi alkalmazása arányosnak tűnt.

33. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 41. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 51. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a vélelem megdönthető, mivel a Tanácsnak közölnie kellett a korlátozó intézkedésekkel érintett személyekkel a listára vételük indokait, és ezek a személyek a csak számukra ismert tények és információk alapján bizonyíthatták, hogy nem támogatják a fennálló rezsimet.

34. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 43. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 53. pontjában a Törvényszék harmadszor megállapította, hogy a vélelmet a szóban forgó jogi aktusok írták elő, és az megfelelt ezek célkitűzéseinek.

35. Mindezekre a tényezőkre tekintettel a Törvényszék a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 44. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 54. pontjában megállapította, hogy a Tanács nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy önmagában I. Anbouba jelentős szíriai üzletemberi minőségénél fogva vélelmezheti, hogy utóbbi gazdasági támogatást nyújtott a szíriai rezsimnek.

8 — A Törvényszék a Salabiaku kontra Franciaország (1988. október 7., A. sorozat 141-A. szám, 28. §) ítéletre, valamint a Klouvi kontra Franciaország ítéletre (30754/03. sz. keresetlevél, 41. §) hivatkozott.

9 — C-376/10 P, EU:C:2012:138.

36. A Törvényszék ezt követően a második jogalap keretében megvizsgálta az I. Anbouba által benyújtott bizonyítékokat, amelyek azt próbálták bizonyítani, hogy a Tanács nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor úgy ítélte meg, hogy jelentős szíriai üzletemberként gazdaságilag támogatta a szíriai rezsimet. E vizsgálat eredményeként a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy I. Anbouba nem nyújtott be olyan bizonyítékot, amely alkalmas lenne a vélelem megdöntésére.

VI – A felek érvei

A – *Az első jogalapról*

37. I. Anbouba előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Tanács helyesen alkalmazott a főbb szíriai vállalkozások vezetőivel szemben a szíriai rezsim támogatására vonatkozó vélelmet, mivel ez a vélelem nélkülöz minden jogi alapot, az elérni kívánt jogszerű célhoz képest aránytalan, és megdönthetetlen.

38. I. Anbouba elsőként a vélelem alkalmazása jogalapjának hiányára hivatkozik. Azt állítja, hogy ellentétben a Bíróság ítélkezési gyakorlatában előírt feltétellel, a vitatott jogi aktusok nem írják elő a vélelem alkalmazását. A T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 32. pontjának és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 42. pontjának második mondata a 2011/522 határozat Törvényszék általi értelmezése.

39. Másodszor I. Anbouba előadja, hogy a vélelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan. A Törvényszék a Tanács előítéletét hagyta jóvá azzal, hogy felmentette a korlátozó intézkedésekkel érintett személyek és a szíriai rezsim közötti konkrét kapcsolat bizonyítása alól. I. Anbouba vitatja továbbá a Törvényszéknek a versenyjogi ítélkezési gyakorlatra való hivatkozásait is. Előadja, hogy a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 35. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 45. pontjában szereplő „általános tapasztalati elv” és az „események jellegzetes alakulása” fogalmak bizonytalanok, valamint, hogy a gazdasági szankciókkal kapcsolatos versenyjogi ügyek teljesen más összefüggésbe illeszkednek, mint a pénzeszközök befagyasztása. I. Anbouba ebből arra következtet, hogy a vélelem, annak rendkívül általános jellegénél fogva nem maradt az elfogadható keretek között, mivel az aránytalan az elérni kívánt jogszerű célhoz képest.

40. Végül I. Anbouba azt állítja, hogy a szóban forgó vélelem jellegét tekintve megdönthetetlen vélelem. Mivel ugyanis nem áll módjában tagadni, hogy egy vállalkozást vezet Szíriában, és hogy tényszerűen lehetetlen a szíriai rezsim támogatását cáfoló bizonyítékot szolgáltatni, az egyetlen lehetőség a vélelem megdöntésére az említett rezsimmel való szembenállás bizonyítása lenne. Kifogásolja azt a tényt, hogy ez a vélelem nem hagy teret olyan személyeknek, akik, bár semmiképpen nem tartoznak a rezsim támogatói közé, nem is tartoznak annak ismert ellenzőihez sem. Ezért tehát a Törvényszék tévesen utasította el mint elégtelent az I. Anbouba által benyújtott bizonyítékokat, amelyek a fennálló rezsimnek nyújtott támogatása hiányát bizonyították.

41. A Tanács először is emlékeztet arra, hogy általános hatásköre van a súlyos emberi jogi jogsértésekért felelős szíriai rezsim tagjaival szemben korlátozó intézkedések elfogadására. Biztosítási jellegüknél fogva e korlátozó intézkedések kizárólag a szíriai hatóságokra, valamint a vele kapcsolatban álló személyekre kívánnak nyomást gyakorolni, annak érdekében, hogy vessenek véget az erőszakos elnyomásnak, amely több ezer személy haláláért felelős Szíriában. A hatékonyság érdekében ezért ezeknek az elnyomásért felelős személyekre kell irányulniuk, valamint azokra, akik gyaníthatóan kapcsolatban állnak az előbbiekkel.

42. A Tanács ezt követően hangsúlyozza, hogy a jelen ügyek külpolitikai célja széles körű mérlegelési jogkört biztosít az uniós jogalkotó számára, ugyanakkor csak korlátozott bírósági felülvizsgálatot tesz lehetővé.

43. Mengozzi főtanácsnok Tay Za kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványának [10] 40. pontjára hivatkozással, ahol a főtanácsnok a korlátozó intézkedések címzettjei között három személyi kört különböztetett meg, azaz először a vezetőket, másodszor az e vezetőkhöz kötődő személyeket, többek között a gazdaságpolitikából előnyben részesülő személyeket, harmadszor pedig a gazdaságpolitikából előnyben részesülő személyek családtagjait, a Tanács megállapítja, hogy I. Anbouba az érintett személyek második köréhez tartozik.

44. Emlékeztet arra, hogy I. Anbouba jelentős üzletember, a szíriai gazdasági vezető osztály tagja, a fennálló hatalom egyik pillére, hogy a korlátozó intézkedésekkel szintén érintett Cham Holding részvényese, hogy közel áll Rami Makhloufhoz, aki maga közel áll a rezsimhez, valamint, hogy mindketten tagjai a Cham Holding igazgatótanácsának, amely az utóbbi személy ellenőrzése alatt áll.

45. A Bizottság hangsúlyozza a szíriai politikai és gazdasági hatalom gyakorlásában a családi körök évtizedek óta fennálló jelentőségét. A szíriai politikai élet és az Aszád család hatalomgyakorlásának tanulmányozása [11] rámutat az ezen egymással is kapcsolatban álló nagy családok között, mint az Anbouba és Makhlouf családok, történetileg kialakult megosztásra, mind a kizárólagos hatalmi pozíciók tekintetében (a hadsereg az Aszád családé), mind a hosszú ideje centralizáltan működő gazdasági kulcspozíciók tekintetében. Hafez Al-Aszád halálakor a részben megindult gazdasági liberalizáció következtében a rezsimmel kapcsolatban álló ezen családok a gazdasági közszféra ellenőrzésén kívül az új magánszektort is uralmuk alá vonták.

46. A Tanács előadja, hogy az EUSZ 29. cikk alapján elfogadott határozat keretében a nemzetközi joggal összhangban az Unió kialakíthat vélelmeket, amelyekre személyek vagy szervezetek egy csoportjával szemben korlátozó intézkedéseket alapozhat. Hangsúlyozza, hogy arra a tényre támaszkodott, hogy I. Anbouba a legfontosabb szíriai vállalkozások vezetőinek szűk köréhez tartozik, valamint arra, hogy vállalkozásai e rezsim alatt sikeresek voltak, amit a Törvényszék a T-563/11. sz. ügyben hozott ítéletének 46. pontjában és T-592/11. sz. ügyben hozott ítéletének 64. pontjában állapított meg. Ez a két tényező I. Anboubát más személyekhez képest jelentősen eltérő helyzetbe helyezi.

47. A vélelem megdöntéséhez I. Anboubának nem azt kell bizonyítania, hogy ellenzi a rezsimet, hanem azt, hogy nincs más személyekhez képest jelentősen eltérő helyzetben, amire nem nyújtott bizonyítékot.

48. A vélelem arányosságát illetően a Tanács a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 50. pontjára hivatkozik.

49. Beavatkozási beadványában a Bizottság a 2011/522 határozat 4. cikkét vizsgálja meg, amely álláspontja szerint a korlátozó intézkedések lehetséges címzettjeiként a személyek és szervezetek négy kategóriáját különbözteti meg, nevezetesen az erőszakos elnyomásért felelősöket, a rezsim politikájának kedvezményezettjeit, a rezsimet támogatókat, valamint az előző személyekkel vagy szervezetekkel összefüggésbe hozhatókat. Emlékeztet egyébiránt I. Anbouba pozícióira (több vállalat vezetője, több ágazatban tevékenykedik, a Rami Makhlouf társelnöksége alá tartozó Cham Holding igazgatótanácsának tagja, Bassár Al-Aszád elnök unokatestvére, Homsz városa kereskedelmi és iparkamarájának főtitkára). A Bizottság előadja, hogy az általános tapasztalati elv nem valamennyi szíriai vállalkozóra, hanem a „számos ágazatban tevékenykedő, legfontosabb szíriai üzletemberekre” utal.

10 — C-376/10 P, EU:C:2011:786.

11 — A Tanács példaként Haddad, B., *Business Networks in Syria – The political economy of authoritarian resilience* (Stanford University Press, 2012) c. művére hivatkozik.

50. A Bizottság emlékeztet, hogy a vélelem „olyan jogi konstrukció, amelynek lényege egy bizonytalan tény levezetése egy biztos tényből. Ezt a konstrukciót akkor alkalmazzuk, amikor a bizonytalan tényt annak jellege miatt nagyon nehéz bizonyítani, és egy könnyebben bizonyítható tényből következik” [12]. A Bíróság elismeri a vélelem alkalmazását, és a Bizottság ebben a tekintetben az Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítéletre [13] hivatkozik, amelynek 79. pontjában a Bíróság kimondta, hogy „még ha bizonyítási teher jogilag a [...] Bizottságot vagy az érintett vállalkozást vagy társulást terheli is, az egyik fél által hivatkozott tényállási elemek olyan jellegűek lehetnek, hogy a másik felet magyarázatra vagy igazolásra kötelezhetik; ennek hiányában azonban megállapítható a bizonyítottság”.

51. A Bizottság szerint a vélelem a másik fél által megfelelően meg nem cáfolt valószínűsítő körülmények együtteséhez hasonlítható. Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyébként rendszeresen megállapítja, hogy a „minden kétséget kizáró” bizonyíték „származhat olyan valószínűsítő körülmények együtteséből vagy meg nem döntött vélelmekből, amelyek kellően súlyosak, pontosan meghatározottak és egybevágóak”, egyenlőségjelet téve így a valószínűsítő körülmények együttese és a meg nem döntött vélelmek közé. [14]

52. Az Emberi Jogok Európai Bírósága büntetőügyekben elfogadja a vélelmeket. E bíróság szerint az emberi jogok és alapvető szabadságok európai egyezménye 6. cikkének (2) bekezdése előírja azonban az államok részére, hogy a vélelmeket szorítsák ésszerű keretek közé, amelynek során vegyék figyelembe a kockázat súlyosságát és óvják a védelemhez való jogot. [15] A vélelmeket a Bíróság is elfogadja a büntetőügyek területén. [16] *A fortiori*, egy vélelemnek elfogadottnak kell lennie a jelenlegi ügyhöz hasonló helyzetben, ahol kül- és biztonságpolitikai intézkedésről van szó, amely egyébiránt szükségszerűen korlátozott felülvizsgálat alá esik.

53. A Bizottság álláspontja szerint egy határozat bizonyítékok helyett, különösen harmadik államokra vonatkozó vizsgálati hatáskör hiányában alapulhat olyan információkon is, mint nyilvános jelentések, sajtócikkek vagy a hírszerző szolgálatok jelentései. Hangsúlyozza, hogy a vélelem alkalmazásának megfelelő jellege ténykérdés, és hogy az fellebbezés keretében csak kivételes esetben tehető felülvizsgálat tárgyává.

54. A vélelem jogalapja állítólagos hiányát illetően a Bizottság előadja először, hogy még ha a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 32. pontjának és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 42. pontjának második mondata a 2011/522 határozat Törvényszék általi értelmezését tartalmazza is, ahogyan azt I. Anbouba álltja, nem világos, hogy miért lenne ez az értelmezés helytelen. Előadja másodszor, hogy jogilag téves az az állítás, hogy egy vélelmet törvénnyel kell előírni. A „ténybeli” vélelmek ugyanis a bizonyíték értékelésének kialakult elvein alapulnak, és azokat mind az Emberi Jogok Európai Bírósága, mind a Bíróság elfogadja. Végül a Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138) egy teljesen más, egy üzletember családtagjaival kapcsolatos vélelemre vonatkozott, és a Bíróság ezen ítélet 69. pontjában tett megjegyzése arra enged következtetni, hogy a Bíróság nyitott lett volna egy ilyen vélelem elfogadásának megvizsgálására, ha az legalább a közös álláspontban vagy a szóban forgó rendeletben szerepelt volna, ami nem állt fenn. A Bizottság arra következtet, hogy nincs jelentősége annak a ténynek, hogy egy vélelem kifejezetten nem szerepel a releváns szabályozásban, tekintve, hogy a ténybeli vélelmeket fogalmilag nem a törvények írják elő, mivel azok nem normatív, hanem kognitív szinten hatnak.

12 — R. Cabrillac definíciójára hivatkozik, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, 2. kiadás, Litec, Párizs, 2004, 301. o.

13 — C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6.

14 — A Bizottság hivatkozik különösen az Öcalan kontra Törökország ítéletre (GC), 46221. sz. keresetlevél, 180. §, EJEB 2005-IV.

15 — A fent hivatkozott Salabiaku kontra Franciaország ítélet, 28. §.

16 — Spector Photo Group és Van Raemdonck ítélet (C-45/08, EU:C:2009:806, 43. és 44. pont).

55. A vélelem állítólagosan aránytalan jellegét illetően a Bizottság vitatja I. Anboubának a versenyjog területén alkalmazott vélelmeken alapuló érvét. Előadja, hogy valaminek a bizonyítása mindig tapasztalati elvek alapján történik. Egyébiránt I. Anbouba érve figyelmen kívül hagyja azt, hogy sem a Tanács, sem a Törvényszék nem „általános”, minden rezsimre vonatkozó vélelmet alkalmazott. A Törvényszék a szíriai rezsim sajátos körülményeire támaszkodik, amelyeket a fellebbezések keretében nem vitatnak. A Bizottság hangsúlyozza továbbá, hogy ellentétben a versenyjoggal, a Tanács nem rendelkezik vizsgálati hatáskörrel Szíria területén, kénytelen tehát valószínűsítő körülményekre támaszkodni, ami igazolja a vélelmek szélesebb elfogadását egy nem büntetőjogi területen. Végül a Bizottság rámutat, hogy a Törvényszék (a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 40. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 50. pontjában) az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának megfelelően figyelembe vette a kockázatokat.

56. A vélelem állítólagos megdönthetetlenségét illetően a Bizottság úgy véli, hogy I. Anbouba elferdíti a megtámadott ítéleteket. A Törvényszék ugyanis nem a rezsimmel szembeni ellenállás bizonyítását követeli meg, hanem annak bizonyítását, hogy nem támogatja a rezsimet, és nem is kedvezményezettje annak. A Bizottság rámutat, hogy a fellebbezések nem vitatják a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 66–76. pontjában foglalt értékelést. Az a tény, hogy nehéz ilyen bizonyítékot találni egy több ágazatban tevékenykedő fontos üzletember esetében, tovább erősíti azt, hogy megfelelő a vélelem jellege (a vélelem olyan általános tapasztalati elvet feltételez, amely alól nincs, vagy nagyon kevés kivétel van), nem pedig az ellenkezőjét.

57. A Bizottság beavatkozási beadványaira válaszul I. Anbouba rámutat, hogy a Bizottság a korlátozó intézkedésekkel potenciálisan érintett személyek/szervezetek négy csoportját különbözteti meg, míg Mengozzi főtanácsnok a Tay Za kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványában (EU:C:2011:786) csak hármat különböztetett meg. Előadja, hogy a Bíróság feladata annak felülvizsgálata, hogy a vélelemnek van-e jogi alapja, mivel az általános tapasztalati elvet állítólagosan közismert, de egyébként nem igazolt tényezők alapján alakították ki. I. Anbouba vitatja különösen a Tanács és a Bizottság által őt érintően az alábbi körülményekből levont következtetéseket:

– nem bizonyított, hogy módjában állt volna befolyásolni a Cham Holdingnak felrótt cselekményeket, és nem vették figyelembe, hogy 2011 áprilisában lemondott az ebben a vállalatban viselt pozíciójáról, pedig egy természetes személynek egy másik, a listán szintén szereplő személlyel vagy szervezettel való kapcsolata miatti listára vétele nem alapítható az érintett személy magatartása által alá nem támasztott vélelmekre; [17]

– a Homsz városának kereskedelmi és iparkamarájában betöltött főtitkári pozícióját illetően (2005 és 2008 között) I. Anbouba előadja, hogy korábbi pozíciói nem igazolhatják a listára vételét. [18] I. Anbouba kifejti továbbá, hogy erre a pozícióra egy másik, a rezsimhez közel álló jelölttel szemben folytatott kampánya miatt választották meg;

– több, egymással semmilyen kapcsolatban nem álló gazdasági szektoron belüli befektetéseinek sokféleségét illetően I. Anbouba előadja, hogy ez önmagában nem bizonyítja a rezsim támogatását, valamint

– a szíriai elnök családjával való kapcsolatokat illetően I. Anbouba előadja, hogy a Bizottság valószínűleg a Tanács által hivatkozott műre utal, amely az Aszád családdal összefüggésbe hozható fontos családokra céloz; rámutat, hogy erre a műre csak a fellebbezési eljárás során hivatkoztak, és hogy e tekintetben nem gyakorolhatta a védelemhez való jogát; mindenesetre megjegyzi, hogy róla az említett mű nem tesz említést.

17 — Lásd: Sedghi és Azizi kontra Tanács ítélet (T-66/12, EU:T:2014:347, 69. pont).

18 — Lásd: Alchaar kontra Tanács ítélet (T-203/12, EU:T:2014:602, 155. pont).

58. A Tanács a Bizottság által benyújtott beavatkozási beadványra nem tett észrevételt.

B – *A második jogalapról*

59. I. Anbouba előadja, hogy vélelem hiányában a Tanács feladata a szíriai korlátozó intézkedésekkel érintett személyek listájára vételt megalapozó bizonyítékok benyújtása. A Törvényszék elmulasztotta a kontradiktórius eljárás elve és a védelemhez való jog megsértésének szankcionálását azáltal, hogy felmentette a Tanácsot az említett bizonyítékok közlése, vagy a közlés elmulasztását igazoló bizonyítékok vagy indokok előadása alól, és jóváhagyta, hogy döntését kizárólag egy olyan vélelemre alapozza, amelyet egyébiránt nem alkalmazhatott jogszerűen.

60. A Bizottság és társai kontra Kadi ítélet [19] alapján I. Anbouba úgy véli, hogy ha a Tanácsnak biztonságát vagy a nemzetközi kapcsolatok folytatását érintő kényszerítő megfontolások miatt lett is volna lehetősége arra, hogy ne közölje vele a rendelkezésére álló bizonyítékokat, azokat egyrészt mindenképpen közölnie kellene a Törvényszékkel, hogy az értékelhesse azokat, másrészt igazolnia kellene azon indokok fennállását, amelyek megakadályozzák azt, hogy ezeket a bizonyítékokat I. Anboubával közölni lehessen.

61. A Tanács a második jogalappal kapcsolatban nem foglal állást.

62. A Bizottság előadja, hogy a vélelem megváltoztatja a bizonyítás tárgyát. Az ismert tények I. Anbouba személyes helyzete és a szíriai rezsim jellemzői voltak. Mivel ezeket a tényeket nem vitatták, nem volt szükséges a Törvényszékkel további bizonyítékokat közölni.

63. Rámutat, hogy nem releváns az I. Anbouba által hivatkozott, Bizottság és társai kontra Kadi ítélet (EU:C:2013:518). Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy ugyanis a terrorizmussal függ össze, ahol mások a bizonyítási követelmények. Ebben az ügyben a korlátozó intézkedéssel érintett személy minden tényt tagadott, és a Bizottság nem olyan információkra vagy vélelmekre hivatkozott, amelyek ténybeli alapja nyilvános volt, vagy amelyeket az érintett személy elfogadott. Ellenben a Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft ítélet [20] olyan helyzetet mutat be, amelyben a szóban forgó jogi személlyel szemben felhozott indokok valódiságát alátámasztó bizonyítékokat nem vitatták, és azok nyilvános dokumentumokból származtak. E körülmények között, amint azt a Bíróság megállapította, a Tanács nem volt köteles más elemekkel bizonyítani a Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (a továbbiakban: Kala Naft) tevékenységét. [21]

VII – Értékelés

64. Az I. Anbouba által mindkét fellebbezésben hivatkozott két jogalap – bár azokat külön adta elő – álláspontom szerint szorosan összekapcsolódik.

65. Első jogalapjával ugyanis I. Anbouba előadja, hogy önmagában az, hogy ő jelentős szíriai üzletember, nem teszi lehetővé a Tanács számára, hogy alkalmazza rá a Bassár Al-Aszád rezsimjének támogatására vonatkozó vélelmet. Úgy véli, hogy – és ez a második jogalap tárgya – a Tanácsnak további bizonyítékokat kellett volna a korlátozó intézkedésekkel érintett személyek listájára való felvételéhez benyújtania annak bizonyítása érdekében, hogy támogatja a szíriai rezsimet.

19 — C-584/10 P, C-593/10 P és C-595/10 P, EU:C:2013:518.

20 — C-348/12 P, EU:C:2013:776.

21 — 89. és 105. pont.

66. I. Anbouba álláspontja szerint azzal, hogy megelégedett a jelentős szíriai üzletemberi minőségével, és nem követelt meg további bizonyítékokat, a Tanács megfordította a bizonyítási terhet oly módon, hogy neki kell arra vonatkozó bizonyítékot benyújtania, hogy nem támogatja Bassár Al-Aszád rezsimjét.

67. Bár a jelen fellebbezések keretében I. Anbouba jelezte, hogy önmagában a vélelem bizonyítási módként való alkalmazását nem vitatja, kifejtette ugyanakkor, hogy rá miért nem alkalmazható a Bassár Al-Aszád rezsimjének támogatására vonatkozó vélelem. Álláspontja szerint ugyanis ennek a vélelemnek nincs jogalapja, az aránytalan és megdönthetetlen.

68. Az I. Anbouba által hivatkozott két jogalap lényegében azt a módot vitatja, ahogyan a Törvényszék a korlátozó intézkedések területén a bizonyítási teherrel kapcsolatos szabályok betartását értékelte, azáltal, hogy tekintetében elismerte a szíriai rezsim támogatására vonatkozó vélelem fennállását, tehát nem követelte meg a Tanácstól további bizonyítékok benyújtását e támogatás alátámasztása érdekében.

69. Tekintettel az I. Anbouba által mindkét fellebbezésben hivatkozott két jogalap közötti szoros összefüggésre, azokat együtt fogom megvizsgálni.

70. Előzetesen alaposan körül kell határolni, hogy a fellebbezési eljárás keretében mi tartozik a Bíróság hatáskörébe.

71. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a bizonyításra vonatkozóan alkalmazandó szabályok hivatkozott megsértése jogkérdésnek minősül, ami elfogadható a fellebbezés szakaszában. [22]

72. Közelebbről a Bíróság megállapította, hogy „amennyiben azok a Törvényszéknek a hozzá benyújtott bizonyítékokra vonatkozó értékelésére vonatkoznak, a fellebbező kifogásait nem lehet fellebbezés keretében megvizsgálni. Ezzel szemben a Bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy ezen értékelés során a Törvényszék tévesen alkalmazta-e a jogot az olyan általános jogelvek megsértésével, mint az ártatlanság vélelme és a bizonyításra vonatkozóan alkalmazandó szabályok, mint például a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok” [23].

73. Így „a bizonyítási teher megoszlásának kérdése, bár hatással lehet a tények Törvényszék általi megállapítására, jogkérdésnek minősül”. [24]

74. Tekintettel erre az ítélkezési gyakorlatra, a Bíróságnak a jelen fellebbezések keretében ellenőriznie kell, hogy a Törvényszék megsértette-e a korlátozó intézkedések terén a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályokat.

75. Először három ítélet megvizsgálásával emlékeztetek a Bíróság által a korlátozó intézkedések területén a bizonyítási teherre vonatkozóan kidolgozott szabályokra. Ezt követően másodszor azt vizsgálom meg, hogy a Törvényszék érvelése összhangban áll-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatával.

A – *A korlátozó intézkedések területén a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok*

76. A korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos peres eljárások fejlődésének jelenlegi szakaszában a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokra a főbb utalásokat a Tay Za kontra Bizottság ítéletben (EU:C:2012:138), a Bizottság és társai kontra Kadi ítéletben (EU:C:2013:518) és a Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776) ítéletben találhatjuk meg.

22 — Lásd különösen: Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 — Hüls kontra Bizottság ítélet (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 65. pont).

24 — BAI és Bizottság kontra Bayer ítélet (C-2/01 P és C-3/01 P, EU:C:2004:2, 61. pont).

1. A Tay Za kontra Tanács ítélet

77. A Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138) a Mianmari Államszövetség Köztársaságával szemben bevezetett korlátozó intézkedésekre vonatkozik. A kormány gazdaságpolitikájából előnyben részesülő személyekkel szemben a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedéseket fogadtak el. A fellebbező neve a „Tay Za fia" információval együtt, valamint apja, Tay Za neve is szerepelt a listán azzal az indokkal kiegészítve, hogy olyan vállalkozásokat vezet, amelyek szerepelnek azon személyek listáján, akiknek a pénzeszközeit befagyasztották.

78. A fellebbező azt vitatta, hogy pusztán az, hogy egy vállalkozás vezetőjének családtagja, elegendő a listára vétele igazolásához.

79. Mivel a szóban forgó korlátozó intézkedéseket az EK 60. és az EK 301. cikk alapján fogadták el, a Bíróság pontosította azon feltételeket, amelyek esetén valamely személlyel szemben e cikkek alapján a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedést lehet alkalmazni.

80. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság ítéletében [25] már kimondta, hogy „az EK 60. cikk és az EK 301. cikk szövegezésére és különösen az ott szereplő »az érintett harmadik országokkal szemben« és az »egy vagy több harmadik országgal fennálló« kifejezésekre tekintettel e rendelkezések harmadik országokkal szembeni intézkedések meghozatalát írják elő, és a harmadik országok kifejezés magában foglalhatja az ilyen ország vezetőit, valamint a velük kapcsolatban álló, illetőleg általuk közvetlenül vagy közvetetten ellenőrzött személyeket vagy szervezeteket is" [26].

81. Következésképpen a Bíróság a Tay Za ítélet (EU:C:2012:138) 55. pontjában kimondta, hogy „nem kizárt, hogy bizonyos vállalkozások vezetőivel szemben az EK 60. cikk és az EK 301. cikk alapján elfogadott korlátozó intézkedéseket lehet alkalmazni, *amennyiben bizonyított, hogy kapcsolatban állnak a Mianmari Államszövetség Köztársaságának vezetőivel, illetve hogy e vállalkozások tevékenységei e vezetőktől függnek*" [27].

82. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben egy vállalkozásokat vezető, a vitatott listán szereplő személy fiával szemben azon egyetlen oknál fogva alkalmazták a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedést, hogy egy olyan személy családjához tartozik, akit a Mianmari Államszövetség Köztársasága vezetőivel kapcsolatban állónak lehetett tekinteni. A Törvényszék ugyanis kimondta, hogy feltételezhető az, hogy a vállalkozások vezetőinek családtagjai oly módon részesülnek előnyben az e vezetők által betöltött tisztségből, hogy semmi nem akadályozza azon következtetés levonását, hogy ők a kormány gazdaságpolitikájából is előnyben részesülnek. A Törvényszék azt is kimondta, hogy megdönthető ez a vélelem akkor, ha a fellebbező bizonyítani tudja, hogy nem áll szoros kapcsolatban a családjába tartozó vezetővel.

83. A Törvényszék tehát azt a következtetést vonta le, hogy az EK 60. cikk és az EK 301. cikk hatálya alá tartoznak a korlátozó intézkedések, a szóban forgó rezsimmel a Tanács által kapcsolatban állónak ítélt személyek bizonyos kategóriáit – többek között az érintett harmadik ország vállalkozásai fontos beosztású vezetőinek családtagjait – érintő célzott és szelektív szankciók alapján.

84. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezzel az érveléssel a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot.

25 — C-402/05 P és C-415/05 P, EU:C:2008:461.

26 — Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 — Kiemelés tőlem.

85. Elismerve, hogy a Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság ítélet (EU:C:2008:461) 166. pontjában tágan értelmezte az EK 60. cikket és az EK 301. cikket, mivel az említett cikkekben szereplő „harmadik országok” fogalmába belefoglalta ezen országok vezetőit, valamint az e vezetőkkel kapcsolatban álló, illetőleg általuk közvetlenül vagy közvetetten ellenőrzött személyeket vagy szervezeteket is, ugyanakkor a Bíróság kifejtette, hogy az említett értelmezést az EK 60. cikk és az EK 301. cikk – ezekhez rendelt célkitűzésnek megfelelő – alkalmazásának biztosítására irányuló feltételektől tette függővé.

86. A Bíróság szerint ahhoz, hogy a természetes személyekkel szembeni intézkedéseket az EK 60. cikk és EK 301. cikk alapján harmadik országokat érintő korlátozó intézkedésekként lehessen elfogadni, azoknak kizárólag az említett országok vezetőire és az e vezetőkkel kapcsolatban álló személyekre szabad irányulniuk.

87. Álláspontja szerint ez a követelmény biztosítja az érintett személyek és az Unió által elfogadott korlátozó intézkedésekkel célzott harmadik ország közötti elégséges kapcsolat fennállását, megakadályozva azt, hogy az EK 60. cikket és az EK 301. cikket túlságosan tágan, ekként pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatával ellentétesen értelmezzék.

88. A Bíróság tehát azt rótta fel a Törvényszéknek, hogy azt vélelmezve, hogy a fontos vállalkozások vezetőinek családtagjai is előnyben részesülnek a kormány gazdaságpolitikájából, kibővítette azon természetes személyek kategóriáját, akik célzott korlátozó intézkedések hatálya alá tartozhatnak. E tekintetben a Bíróság álláspontja szerint az ilyen intézkedéseknek a természetes személyekre való – pusztán az érintett harmadik ország vezetőivel kapcsolatban álló személyekkel meglévő családi kapcsolatuk miatti és személyes magatartásuktól független – alkalmazása ellentétes a Bíróságnak az EK 60. cikkel és az EK 301. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatával.

89. Álláspontja szerint nem könnyű ugyanis – akár csak közvetett – kapcsolatot megállapítani a Mianmarban a demokratizálódás útján tett haladás hiánya és az emberi jogok folyamatos megsértése, valamint a vállalkozások vezetői családtagjainak magatartása között. A Bíróság továbbá a természetes személyek azon kategóriáit, akiket a célzott korlátozó intézkedések érinthetnek, a természetes személyek azon kategóriáira kívánta korlátozni, amelyeknek a szóban forgó harmadik országgal meglévő kapcsolata teljesen nyilvánvaló, azaz a harmadik országok vezetőire és az e vezetőkkel kapcsolatban álló személyekre.

90. A Bíróság hozzátette, hogy a Törvényszék által a vállalkozások vezetői családtagjainak az e kategóriába való felvétele céljából alkalmazott kritérium olyan vélelmen alapul, amelyet sem a 194/2008/EK rendelet[28], sem – az ebben hivatkozott – 2006/318/KKBP közös álláspont[29] és 2007/750/KKBP közös álláspont[30] nem írt elő, továbbá amely nem felel meg e szabályozás célkitűzésének.

91. A Bíróság ebből arra következtetett, hogy „valamely harmadik országnak az EK 60. cikk és EK 301. cikk alapján történő szankcionálására irányuló rendelet keretében a fellebbező pénzeszközeinek és gazdasági forrásainak befagyasztására irányuló intézkedést *csak az annak megállapítását lehetővé tevő pontosan meghatározott és konkrét tényezők alapján lehetett elfogadni, hogy az említett fellebbező előnyben részesül a Mianmari Államszövetség Köztársasága vezetőinek gazdaságpolitikájából*”[31].

28 — A Burmával/Mianmarral szembeni korlátozó intézkedések megújításáról és megerősítéséről, valamint a 817/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2008. február 25-i tanácsi rendelet (HL L 66., 1. o).

29 — A Burmával/Mianmarral szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2006. április 27-i tanácsi közös álláspont (HL L 116., 77. o.).

30 — A 2006/318 közös álláspont módosításáról szóló 2007. november 19-i tanácsi közös álláspont (HL L 308., 1. o.).

31 — Kiemelés tőlem.

92. A Bíróság érvelése a Tay Za kontra Tanács ítéletben (EU:C:2012:138) az akkor hatályos jogalapok köré, nevezetesen az EK 60. cikk és az EK 301. cikk köré szerveződik. Ezen ítélet fő megállapításai azonban álláspontom szerint továbbra is relevánsak.

93. Az EK 60. cikk és az EK 301. cikk alapján harmadik országokkal szemben elfogadott intézkedések személyi hatályával kapcsolatos kérdés ugyanis kétségkívül okafogyottá vált, mivel az EUMSZ 215. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi korlátozó intézkedések elfogadását természetes és jogi személyekkel, csoportokkal vagy nem állami, illetve államisággal nem rendelkező entitásokkal szemben. Az említett ítéletben található megállapítások jelentősége azonban nem szűnt meg teljesen, különösen a Tanács azon kötelezettsége vonatkozásában, hogy bizonyítsa az elégséges kapcsolat fennállását a listán szereplő személy és a szóban forgó harmadik állam rezsimje között, mivel az EK 301. cikk tartalma lényegében megtalálható az EUMSZ 215. cikk (1) bekezdésében.

94. Márpedig álláspontom szerint semmi sem zárja ki, hogy az utóbbi rendelkezés szolgáljon egy harmadik állam vezetőivel vagy a velük kapcsolatban álló személyekkel szembeni intézkedések elfogadásának jogalapjaként, ahogy korábban az EK 60. cikk és az EK 301. cikk esetében is történt. Az EUMSZ 215. cikk (2) bekezdése vonatkozik ekkor azokra a személyekre, akiket nem lehet egy harmadik állammal kapcsolatban állónak tekinteni, ami egyébiránt összhangban áll e rendelkezés megszövegezésével, amely természetes és jogi személyekre, csoportokra, vagy „nem állami, illetve államisággal nem rendelkező” entitásokra vonatkozik.

95. A jelen esetben a jelen ügyben szóban forgó rendeleteket az EUMSZ 215. cikk alapján fogadták el, annak pontos meghatározása nélkül azonban, hogy a szíriai rezsimmel kapcsolatban állónak tekintett személyekkel szembeni pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedések elfogadása e cikk (1) vagy (2) bekezdése alapján történt-e.

96. Bármelyik is legyen a válasz, fontos szem előtt tartani, hogy a Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138) legfontosabb megállapításai az EUMSZ 215. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt új jogalapok bevezetését követően is igazak.

97. Ez az ítélet bemutatja ugyanis azt a tényt, hogy „a formálisan egy állam ellen irányuló, de egyes személyeknek címzett korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos legfontosabb nehézség a valódi, egyedi célpont és a formális, állami célpont közötti kapcsolat feltétele fogalmának meghatározásában rejlik” [32].

98. E tekintetben az említett ítélet fő megállapítása, hogy ha a listára vételnek a szóban forgó korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokban szereplő feltétele a személyek egy csoportjának és az érintett harmadik állam rezsimjének a kapcsolatán – mint például az e rezsim gazdaságpolitikájából való előnyben részesülésen – alapul, akkor a Tanács a listára vétel feltételének alkalmazásakor köteles bizonyítani a megcélozni kívánt személy és az említett rezsim közötti elégséges kapcsolat fennállását. Valamely személynek a pénzeszközök befagyasztásával érintett személyek listájára való felvétele ugyanis e feltételnek való megfelelés esetén tekinthető úgy, mint amely alkalmas a Tanács által elérni kívánt cél elérésére.

99. Kiemelendő, hogy bár a Bíróság elismerte, hogy bizonyos vállalkozások vezetőivel szemben korlátozó intézkedéseket lehet alkalmazni, de csak azzal a feltétellel, hogy bizonyított, hogy kapcsolatban állnak a szóban forgó harmadik ország vezetőivel, illetve hogy e vállalkozások tevékenységei e vezetőktől függnek. [33]

32 — Lásd Beaucillon, C., i. m., 131. o.

33 — Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138, 55. pont).

100. A Bíróság számára tehát nem elegendőek információkkal és bizonyítékokkal alá nem támasztott állítások. Azt bizonyító, pontosan meghatározott és konkrét tényezők hiányában, hogy valamely személy előnyben részesül egy harmadik állam vezetői által alkalmazott gazdaságpolitikából, nem áll fenn a rezsimmel való elégséges kapcsolat, és a listára vételt meg kell semmisíteni. [34]

101. Amint azt később részletesebben is kifejtem, nyilvánvaló, hogy a jelen fellebbezések keretében az I. Anbouba és a szíriai rezsim közötti kapcsolat lényegesen szorosabb, és ezért nem esik a Bíróság által a Tay Za kontra Tanács ítéletben (EU:C:2012:138) megállapított feltételek alá. Ellentétben az ezen ítélet alapjául szolgáló üggyel, a Tanács bizonyította, hogy I. Anbouba a listára vétel feltételének hatálya alá tartozik, vagyis jelentős szíriai üzletemberként a szíriai rezsim gazdaságpolitikájából előnyben részesülő vagy az utóbbit támogató személyek csoportjához tartozik. [35]

2. A Bizottság és társai kontra Kadi ítélet

102. A Bizottság és társai kontra Kadi ítélet (EU:C:2013:518) Oszáma bin Ládennel, az al-Kaida hálózattal és a Tálibánnal összeköttetésben álló egyes személyekkel és szervezetekkel szemben elfogadott korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos.

103. Az ezen ítéletben kialakított ítélkezési gyakorlat szerint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkében biztosított bírósági felülvizsgálat hatékonysága többek között megköveteli, hogy „azon indokok jogszerűsége vizsgálatának keretében, amelyeken valamely meghatározott személy nevének [a szankciókkal érintett személyek listájára történő] felvételére vagy fenntartására vonatkozó határozat alapul, az uniós bíróság meggyőződjön arról, hogy e határozat[…] *kellően biztos ténybeli alappal rendelkezik* […]. Ez magában foglalja az említett határozat alapjául szolgáló indokolásban hivatkozott tények ellenőrzését [...], amely folytán a bírósági felülvizsgálat nem a hivatkozott indokok absztrakt valószínűségének értékelésére korlátozódik, hanem arra irányul, hogy *ezen indokok* – vagy legalább azok közül egy, ugyanezen határozat alátámasztására önmagában elengedőnek tekintett indok – *megalapozottak–e*” [36].

104. Vitatás esetében az Unió illetékes hatóságának kell az érintett személlyel szemben felhozott indokok megalapozottságát bizonyítani, és nem az érintett személynek kell az említett indokok megalapozottságának hiányára vonatkozó bizonyítékot szolgáltatni. Szükséges, hogy a szóban forgó hatóság által szolgáltatott információk vagy bizonyítékok alátámasszák az érintett személlyel szemben felhozott indokokat. Amennyiben ezen információk nem teszik lehetővé valamely indok megalapozottságának megállapítását, az uniós bíróság nem veszi figyelembe utóbbit a felvételre vagy a szóban forgó felvétel fenntartására vonatkozó határozat alátámasztásaként. [37]

105. Ennek megfelelően „[a védelemhez való jog és a hatékony bírói jogvédelemhez való jog] tiszteletben tartása magában foglalja […] azt, hogy – bíróság előtt történő vitatás esetén – az uniós bíróság felülvizsgálja különösen a [listára való felvétel, vagy a felvétel fenntartása alátámasztásául] hivatkozott indokok kellően pontos és konkrét jellegét, valamint adott esetben az érintett indokhoz kapcsolódó *tények valóságosságának bizonyított jellegét* a részére közölt információk fényében” [38].

34 — Lásd: Simon, D., Mesures restrictives (Myanmar), *Revue Europe*, 2012 május, 5. szám, 174.kommentár, amely rámutat, hogy „a Bíróság megoldásának […] hatása […] a kapcsolat bizonyos intenzitásának előírásával az esetlegesen érintett személyek kategóriájának korlátozása”.

35 — Mengozzi főtanácsnok Tay Za kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványának (EU:C:2011:786) 39. pontjában a következőképpen írta le a fellebbező több vállalkozást vezető apja és a szóban forgó harmadik állam kapcsolatát:
„A jelen esetben a Tanács értékeléséből – amelyet nem kell megkérdőjelezni – már úgy tűnik, hogy a fellebbező apja kötődik a burmai rezsimhez, anélkül hogy magához a kormányhoz kötődne. A burmai rezsimhez »kötődő személy« minősége azokból a valós hasznokból ered, amelyekhez a burmai gazdaságpolitikából jutott az általa vezetett két vállalkozás, és ebben az értelemben tűnik elégségesnek az említett rendszerhez kötődése. Mindazonáltal, továbbra is a fellebbező apját illetően, e viszony – bár elégséges – mindenekelőtt közvetett, mivel úgy írják le őt, mint azon gazdaságpolitika passzív kedvezményezettjét, amelyről nem ő határoz.”

36 — 119. pont. Kiemelés tőlem.

37 — 121–123. pont.

38 — 136. pont. Kiemelés tőlem.

106. Egy tekintélyuralmi rezsim jelentős üzletemberének helyzetére alkalmazva ez a követelmény álláspontom szerint hozzáadódik a Bíróság által a Tay Za kontra Tanács ítélet (EU:C:2012:138) 55. pontjában meghatározottakhoz, azaz hogy „nem kizárt, hogy bizonyos vállalkozások vezetőivel szemben az EK 60. cikk és az EK 301. cikk alapján elfogadott korlátozó intézkedéseket lehet alkalmazni, *amennyiben bizonyított*, hogy kapcsolatban [állnak az érintett harmadik ország] vezetőivel, illetve hogy e vállalkozások tevékenységei e vezetőktől függnek” [39].

107. E tekintetben ahhoz, hogy a listára vett személy és a szóban forgó harmadik állam rezsimje közötti kapcsolat bizonyítása elégségesnek minősüljön, kellően biztos ténybeli alappal kell rendelkeznie.

108. Amint azt később látni fogjuk, a jelen fellebbezések alapjául szolgáló ügyek ténybeli alapja egyszerre közismert és nem vitatott tényekből áll, vagyis az I. Anbouba és a szíriai rezsim közötti elégséges kapcsolat fennállását bizonyítottnak lehet tekinteni.

3. A Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft ítélet

109. Meg kell említeni a Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft ítéletet (EU:C:2013:776), mivel az a harmadik államokat érintő korlátozó intézkedések területére alkalmazza a terrorizmus elleni intézkedésekkel kapcsolatos Bizottság és társai kontra Kadi (EU:C:2013:518) ítéletben megállapítottakat.

110. E fontos ítélet másik jelentősége, hogy nemcsak egyszerűen megállapítja a korlátozó intézkedések megelőző jellegét, hanem teljes egészében figyelembe is veszi ezt a jelleget a vitatott pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedés megalapozottságának vizsgálata során.

111. A korlátozó intézkedések nem büntető, hanem megelőző jellege természetesen befolyásolja a Tanácstól elvárható bizonyítás jellegét, módját és intenzitását.

112. Az ügy a Kala Naft azon személyek és szervezetek listájára való felvételével volt kapcsolatos, akiknek, illetve amelyeknek a pénzeszközeit be kell fagyasztani azért, mert támogatást nyújtanak az Iráni Iszlám Köztársaság atomfegyverek elterjedésének veszélyével járó nukleáris tevékenységeihez vagy atomfegyverek hordozóeszközeinek fejlesztéséhez. A Kala Naft egy olyan iráni társaság, amely a National Iranian Oil Company (a továbbiakban: NIOC) tulajdonában áll, és amelynek feladata ez utóbbi cégcsoportjának beszerző szerveként eljárni a kőolaj- és földgázipari, valamint petrolkémiai tevékenységek területén.

113. Az ügyre vonatkozó indítványomban az Iráni Iszlám Köztársaságot célzó korlátozó intézkedések megelőző jellegére, valamint az ebből a bizonyítékok tekintetében fakadó következtetésekre helyeztem a hangsúlyt. Ami az indokolás megalapozottságának értékelését illeti, azzal érveltem, hogy amennyiben a rendelkezésére álló, az iratokból és az összefüggésből kitűnő összes körülmény alapján az uniós bíróság képes megállapítani, hogy egy személy vagy szervezet által az atomfegyverek elterjedése elleni küzdelemre jelentett kockázatot kellően bizonyították, e személy vagy szervezet megalapozottan tekinthető olyannak, amely támogatja az atomfegyverek elterjedését, vagyis arra vonatkozhat a pénzeszközök befagyasztására irányuló intézkedés.

114. A Bíróság ítélete véleményem szerint ebbe a gondolatmenetbe illeszkedik.

115. Ítéletében a Bíróság először megvizsgálta, hogy a Törvényszék hogyan azonosította és értelmezte az alkalmazandó jogszabályok általános szabályait, majd közelebbről azt, ahogyan a vitatott jogi aktusok indokolását és megalapozottságát ellenőrizte.

39 — Kiemelés tőlem.

116. Az általános szabályokat illetően a Bíróság a következő kettős megállapításból indult ki. Egyrészt ezek az általános szabályok kapcsolatot teremtenek a tiltott áruk és technológiák beszerzése, a jelen esetben az iráni kőolaj- és földgázipar kulcsfontosságú ágazatai számára nagy fontosságú berendezések és technológiák beszerzése, valamint az atomfegyverek elterjedése között.[40]

117. Másrészt az általános szabályok a listára vétel feltételeként az Iránnak az atomfegyverek elterjedésének veszélyével járó nukleáris tevékenységeiben való részvételre, az azzal fennálló közvetlen kapcsolatra vagy annak támogatására vonatkoznak. E tekintetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy „a »támogatás« fogalma a »részvétel« és a »közvetlen kapcsolat« fogalmainál alacsonyabb mértékű kapcsolódást foglal magában Irán nukleáris tevékenységeihez, valamint hogy az kiterjedhet a földgáz- és kőolajiparhoz kapcsolódó áruk és technológiák beszerzésére és kereskedelmére is”[41]. Ezen értelmezés megerősítése érdekében a Bíróság több jogi aktust is figyelembe vett, amelyek az energiaágazatból származó bevételeket, valamint a kőolaj- és földgáziparban való felhasználásra szánt berendezésekkel kapcsolatos kockázatot említik. E tényezők alapján állapította meg a Bíróság, hogy „a vitatott jogi aktusok azon kockázat miatt irányultak az iráni kőolaj-, földgáz-, valamint petrolkémiai iparra, amelyet ez az ipar az atomfegyverek elterjedése tekintetében mind az ezen ipar által termelt bevételek, mind pedig a nukleáris fűtőanyag ciklusának egyes érzékeny tevékenységei során használtakhoz hasonló berendezések és anyagok alkalmazása révén jelent”[42].

118. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy „korlátozó intézkedések valamely jogalannyal szembeni elfogadása feltételezi, hogy a jogalany korábban tényleges, elítélendő magatartást tanúsított, nem elégséges önmagában az a kockázat, hogy az érintett jogalany a jövőben ilyen magatartást tanúsít”[43]. „A vitatott jogi aktusoknak a pénzeszközök befagyasztását előíró különféle rendelkezéseit ugyanis általánosan fogalmazták meg (»[…] közreműködnek, azzal közvetlen kapcsolatban állnak vagy ahhoz támogatást biztosítanak«) anélkül, hogy a pénzeszközök befagyasztásával kapcsolatos döntést megelőzően tanúsított magatartásra hivatkoznának.”[44] Ebből a Bíróság szerint az következik, hogy „a korlátozó intézkedések elfogadásának igazolására még akkor is elegendő lehet a jogalany alapszabályában meghatározott általános célra történő hivatkozás, ha a korlátozó intézkedések egy meghatározott jogalanyra irányulnak”[45].

119. A listára vételre vonatkozó feltételt meghatározó általános szabályokra tekintettel állapította meg továbbá a Bíróság, hogy a felvétel első indoka – amely szerint a Kala Naft az iráni nukleáris programban felhasználható kőolaj- és földgázipari berendezések kereskedelmével foglalkozik –kellően pontos és konkrét ahhoz, hogy lehetővé tegye a Kala Naft számára a vitatott jogi aktusok megalapozottságának vizsgálatát, a Törvényszék előtti védekezést, a Törvényszék számára pedig, hogy gyakorolja felülvizsgálati jogkörét. Az intézkedésnek és még pontosabban az ezen első indokkal összefüggésben állított tények valóságosságának megalapozottságát illetően a Bíróság, továbbra is a listára vételre vonatkozó feltételt meghatározó általános szabályokra tekintettel, megállapította, hogy „a Tanács jogosan vélte úgy, hogy a Kala Nafttal szemben intézkedéseket lehet elfogadni, amennyiben az az iráni nukleáris programban felhasználható kőolaj- és földgázipari berendezések kereskedelmével foglalkozik”[46].

40 — 76. és 77. pont.
41 — 80. pont.
42 — 112. pont.
43 — 84. pont.
44 — 85. pont.
45 — Ugyanott.
46 — 88. pont.

120. E tekintetben a Bíróság a következő ténybeli alapot vette figyelembe, nevezetesen azt, hogy a Kala Naft az iráni nemzeti kőolajtársaság, a NIOC csoportjának beszerző szerve. Rámutatott, hogy ez szerepel ennek a társaságnak az alapszabályában, és ezt utóbbi nem is vitatja. A Kala Naft maga fejtette ki, hogy munkamódszereiből egyértelműen kitűnik kizárólagosan kőolaj- és földgázipari, valamint petrolkémiai funkciója.[47] A Kala Naft maga jelentette ki továbbá, hogy rendszeresen közreműködik tolózáraknak a NIOC vagy leányvállalatai részére történő beszerzésében.[48]

121. E tényezőkre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy az első indokkal összefüggésben állított tények jogilag megkövetelt módon bebizonyosodtak, valamint hogy ez az első indok már önmagában igazolta a vitatott jogi aktusokban szereplő listákra való felvételt.

122. Ítéletének 105. pontjában a Bíróság megállapította a Kala Nafttal szemben felhozott indokok valóságtartalmát megalapozó tényezőket illetően azt is, hogy az általa a NIOC csoport beszerző szerveként ellátott funkció mind alapszabályából, mind pedig az általa kiadott brosúrákból nyilvánvaló. Ennélfogva a Tanács nem volt köteles más elemekkel bizonyítani a Kala Naft tevékenységét.

123. Ez az ítélet azért jelentős, mert jól mutatja, hogy a Bíróság által a Bizottság és társai kontra Kadi ítéletben (EU:C:2013:518) bemutatott követelmény a bizonyítás fokát illetően nem feltétlenül vezet a pénzeszközök befagyasztására irányuló intézkedés megsemmisítéséhez. A „kellően biztos ténybeli alap” fogalma ugyanis kellően tág és alakítható ahhoz, hogy az uniós bíróság a bizonyítás megkívánt típusát és fokát az ilyen intézkedések összefüggéseire tekintettel állapítsa meg.

124. Egyébiránt a Bíróság érvelésének felépítését helyben kell hagyni, mivel először részletesen elemezte a listára vételnek a szóban forgó korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokban szereplő feltételének hatályát, mielőtt abból a Kala Naftot érintő egyedi intézkedés megalapozottságának vizsgálata keretében levonta volna a következtetéseket. Amint azt ez az ügy is mutatja, egy korlátozó intézkedés megalapozottságának vizsgálata ugyanis szorosan összefügg a listára vétel általános szabályokban szereplő feltétele meghatározásának módjával.

125. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy a Bíróság arra a tényre helyezte a hangsúlyt, hogy a Tanácsnak széles körű mérlegelési mozgástere van a listára vétel általános szabályokban szereplő feltételének meghatározásakor. A Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft ítéletének (EU:C:2013:776) 120. pontjában ugyanis, míg a felperes vitatta azon általános szabályok arányosságát, amelyek alapján döntöttek a listákra való felvételéről, a Bíróság kifejtette, hogy „emlékeztetni kell arra, hogy az arányosság elve tiszteletben tartásának bírósági felülvizsgálatát illetően a Bíróság megállapította, hogy *széles körű mérlegelési mozgásteret* kell elismerni az uniós jogalkotó részére olyan területeken, amely a jogalkotó részéről *politikai*, gazdasági, társadalmi *döntéseket* és összetett mérlegelést igényel. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy az e területeken elfogadott intézkedés jogszerűségét csak annak a hatáskörrel rendelkező intézmény által követni kívánt cél elérésére nyilvánvalóan alkalmatlan volta érintheti”[49].

126. Konkrétabban ez az ítélet jól illusztrálja azt, hogy egy vállalkozás tevékenységéből megállapított objektív és közismert ténybeli elemek nem vitatott tényekkel összekapcsolva elegendőek lehetnek annak megállapításához, hogy a Tanács eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek.

47 — 89. pont.

48 — 90. pont.

49 — Kiemelés tőlem.

4. A korlátozó intézkedések területén a bizonyítási teherrel kapcsolatos követelmények összefoglalása

127. Mivel olyan intézkedésekről van szó, amelyek célja egy harmadik államra történő nyomásgyakorlás, a listára vétel feltételei általában a személyek egy csoportja és az ezen állam közötti kapcsolaton alapulnak. E tekintetben bizonyos vállalkozások vezetői képezhetik korlátozó intézkedések tárgyát, feltéve, hogy bizonyított kapcsolatuk az említett állam vezetőivel, vagy az, hogy ezek a vállalkozások az említett vezetőktől függnek.

128. Az ilyen kapcsolat bizonyításának kellően biztos ténybeli alapon kell nyugodnia. Másként fogalmazva, valamely személy pénzeszközök befagyasztásával kapcsolatos listára történő felvételének indokait megfelelően alá kell támasztani.

129. Ha egy korlátozó intézkedést a személyek egy csoportja és a szóban forgó harmadik állam rezsimje közötti kapcsolaton alapuló listára vételi feltétel alkalmazásával fogadnak el, mint például az e rezsim politikájából fakadó előnyökből részesülés, vagy az utóbbinak nyújtott támogatás, ezt az intézkedést csak pontosan meghatározott és konkrét tényezők alapján lehet meghozni, amelyek bizonyítják, hogy az érintett személy az említett harmadik állam vezetői által folytatott politikákból előnyben részesül, vagy támogatja utóbbiakat.

130. Ilyen pontosan meghatározott és konkrét tényezők lehetnek közismert és/vagy nem vitatott tények. A valamely személy által végzett gazdasági tevékenységre vagy az általa betöltött pozícióra alapított tényezők az összefüggésnek megfelelően jelenthetnek elégséges valószínűsítő körülményt arra, hogy ennek a személynek a listára vétele alkalmas lehet az Unió által elérni kívánt cél elérésére. Ebben az esetben nem követelmény, hogy a Tanács további bizonyítékokat nyújtson be.

131. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Törvényszéknek a megtámadott ítéletekben foglalt érvelése összhangban van-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következő, a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokkal.

B – *A Törvényszék érvelésének összhangja a korlátozó intézkedések területére vonatkozóan a bizonyítási teherre irányadó szabályokkal*

132. Annak a kifogásnak az elutasítása érdekében, hogy a Tanács megfordította a bizonyítási terhet, a Törvényszék a megtámadott ítéletekben a vélelem fogalmára alapított érvelést alkalmazott.

133. A Törvényszék érvelését a következőképpen lehet összefoglalni.

134. Először is a Törvényszék abból a 2011/522 határozat preambulumbekezdésein alapuló megállapításból indult ki, amely szerint, mivel a 2011/273 határozatban elfogadott intézkedések nem voltak elegendőek ahhoz, hogy véget vessenek a szíriai rezsim részéről a szíriai polgári lakosság ellen irányuló elnyomásának, a Tanács úgy ítélte meg, hogy az említett intézkedéseket a rezsimből előnyben részesülő, vagy azt támogató más személyekkel szemben is alkalmazni kell, különösen azokkal szemben, akik a rezsimnek finanszírozást vagy logisztikai támogatást nyújtanak, elsősorban a biztonsági erők részére, illetve akik vagy amelyek aláássák a békés, demokratikus átmenetet célzó erőfeszítéseket. Ebből a Tanács arra következtetett, hogy a 2011/522 határozat kiterjesztette a korlátozó intézkedéseket a főbb szíriai vállalkozókra is, mivel úgy ítélte meg, hogy a főbb szíriai vállalkozások vezetőit a szíriai rezsimmel kapcsolatban álló személyeknek lehet tekinteni, mivel az említett vállalkozások kereskedelmi tevékenységei nem lehetnének sikeresek az említett rezsim által biztosított kedvezmények nélkül, amelyekért cserébe bizonyos mértékben támogatják azt. A Törvényszék rámutatott, hogy ezzel a megoldással a Tanács a főbb szíriai vállalkozások vezetőivel szemben a szíriai rezsim támogatására vonatkozó vélelmet alkalmazott.

135. A Törvényszék tehát a listára vétel 2011/522 határozat által meghatározott feltétele vizsgálatának szakaszában jutott arra a következtetésre, amely szerint e feltételnek a kiterjesztése a főbb szíriai vállalkozások vezetői által a szíriai rezsimnek nyújtott támogatással kapcsolatos vélelmen nyugszik. A Törvényszék ezt követően mutatott rá azokra a ténybeli okokra, amelyeknél fogva a Tanács I. Anboubát illetően az e rezsim támogatásának vélelmét alkalmazta.

136. A Törvényszék annak megvizsgálásával folytatta érvelését, hogy a Tanács téves jogalkalmazás nélkül alkalmazhatott-e a támogatásra vonatkozó ilyen vélelmet I. Anboubával szemben. Ebben a szakaszban állapította meg, hogy a Tanács által az utóbbival szemben alkalmazott vélelem rendelkezik jogalappal, arányos és megdönthető. A Törvényszék ebből arra a következtetésre jutott, hogy a Tanács nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy önmagában I. Anbouba fontos szíriai üzletember mivolta alapján vélelmezhette, hogy utóbbi gazdasági támogatást biztosított a szíriai rezsimnek.

137. Azt kell ellenőrizni, hogy ezzel az érveléssel a Törvényszék megsértette-e a Bíróság által a bizonyítási teherre vonatkozóan meghatározott szabályokat.

138. E tekintetben úgy vélem, hogy bár a vélelem fogalma, amely köré a Törvényszék felépítette az érvelését, a Bíróság fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatából nem következik – kivéve a Tay Za kontra Tanács ítéletet (EU:C:2012:138), amelyben végső soron úgy ítélte meg, hogy a vélelem nem elegendő a szóban forgó intézkedés igazolására –, a Törvényszék lényegében megfelelően értékelte a Tanácsot a szíriai helyzet összefüggéseire és a rendelkezésére álló bizonyítékokra és információkra tekintettel terhelő bizonyítási terhet.

139. Azon indokok kifejtése érdekében, amelyekre tekintettel osztom a Törvényszék következtetését, először a listára vételnek a szóban forgó korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokból következő feltételét azonosítom, majd megvizsgálom ezen listára vételi feltétel alkalmazásának módját.

1. A listára vétel általános feltétele

140. A pénzeszközök befagyasztására vonatkozó listákra való felvétel egyedi intézkedései jogszerűségének felülvizsgálata érdekében az uniós bíróságnak először azt kell megvizsgálnia, hogy mi a listára vétel Tanács által meghatározott általános feltétele. Ezen feltétel fényében kell ugyanis az uniós bíróságnak értékelnie minden egyes esetben a vitatott jogi aktusokban előírt indokok kellően pontos és konkrét jellegét, valamint az érintett indokhoz kapcsolódó tények valóságosságának bizonyított jellegét a részére közölt információk fényében, végső soron pedig a felvételre vonatkozó intézkedés igazolására felhozott állítólagos tények elégségességét.

141. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy a Törvényszék is a 2011/522 határozatban szereplő listára vételi feltétel elemzésével kezdte meg annak a vizsgálatát, hogy a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat betartották-e, vagy sem.

142. Ebből a vizsgálatból kitűnik, hogy a szíriai rezsimre való nyomásgyakorlás érdekében elfogadott korlátozó intézkedésekkel összefüggésben a pénzeszközök befagyasztásával kapcsolatos listára felvett személyek körét fokozatosan kibővítették, hogy az ne csak a Szíriai Arab Köztársaság vezetőinek körére, hanem az e harmadik állam rezsimjéből előnyben részesülő, vagy azt támogató személyekre és szervezetekre is vonatkozzon.

143. A 2011/273 határozattal az Unió határozottan el akarta ítélni a Szíria különböző pontjain tartott békés tüntetések erőszakos leverését, amely során éles lőszer alkalmazására is sor került, és amelynek következtében számos tüntető meghalt, sokan megsebesültek, többeket pedig önkényesen fogva tartanak. Az Unió ezzel felszólította a szíriai biztonsági erőket, hogy elnyomás helyett tanúsítsanak önmérsékletet (e határozat (2) preambulumbekezdése). Az említett határozat

(3) preambulumbekezdése jelzi, hogy a helyzet súlyosságára tekintettel korlátozó intézkedéseket kell bevezetni Szíriával és a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekkel szemben. A 2011/273 határozat 4. cikkének (1) bekezdése előírja tehát, hogy be kell fagyasztani a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekhez, valamint a velük összefüggésbe hozható természetes és jogi személyekhez és szervezetekhez tartozó valamennyi pénzeszközt és gazdasági erőforrást.

144. Ezt követően 2011/522 határozatának (2) preambulumbekezdésében a Tanács emlékeztetett arra, hogy az Unió 2011. augusztus 18-án a leghatározottabban elítélte azt a kíméletlen fellépést, amelyet Bassár Al-Aszád és rezsimje folytat saját népe ellen, és amely számos szíriai polgár halálát vagy sebesülését okozta. Az Unió már számos alkalommal hangsúlyozta, hogy a kíméletlen elnyomást be kell szüntetni, a fogva tartott tüntetőket szabadon kell bocsátani, biztosítani kell a nemzetközi humanitárius és emberi jogi szervezetek, valamint a média akadálytalan működését, továbbá valódi, széles körű nemzeti párbeszédet kell kezdeményezni. A Tanács ugyanakkor ugyanezen preambulumbekezdésben megállapítja, hogy a szíriai vezetés azonban nem reagált az Unió, valamint a szélesebb nemzetközi közösség felhívására. Az Unió ezért úgy határozott, amint az ezen határozat (3) preambulumbekezdéséből is kiderül, hogy további korlátozó intézkedéseket fogad el a szíriai rezsimmel szemben.

145. A 2011/522 határozat (4) preambulumbekezdése előírja, hogy „[a] belépési korlátozásokat és a pénzeszközök és gazdasági erőforrások befagyasztását *a rezsimet támogató vagy abból hasznot húzó további személyekre és szervezetekre* kell alkalmazni, különösen azokra a személyekre és szervezetekre, *akik/amelyek finanszírozást* vagy logisztikai támogatást nyújtanak a rezsim, elsősorban a biztonsági erők részére, illetve akik/amelyek aláássák a szíriai békés, demokratikus átmenetet célzó erőfeszítéseket”[50].

146. Ezt a szándékot tükrözi a 2011/273 határozat 4. cikke (1) bekezdésének módosítása, amely ezt követően előírta, hogy „[b]e kell fagyasztani a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekhez, *a rezsimet támogató és abból hasznot húzó személyekhez* [helyesen: *személyekhez és szervezetekhez*], valamint a velük összefüggésbe hozható személyekhez és szervezetekhez tartozó valamennyi pénzeszközt és gazdasági erőforrást”[51].

147. A listára vétel feltételének ez a kiterjesztése a 442/2011 rendeletet módosító 878/2011 rendeletben is tükröződik. Előbbi módosított 5. cikkének (1) bekezdése így a szíriai polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyek csoportján kívül érinti *„a rezsim által támogatott vagy azt támogató személyekként vagy szervezetekként*, vagy a velük kapcsolatban álló személyekként vagy szervezetekként [azonosított]”[52] személyeket is.

148. Ezt követően a 2011/782 határozat hatályon kívül helyezte a 2011/273 határozatot, és egyetlen jogszabályba vonta össze az utóbbi által bevezetett és azt kiegészítő intézkedéseket. A 2011/782 határozat belépési korlátozásokról szóló 18. cikkének (1) bekezdése, valamint a pénzeszközök és gazdasági eszközök befagyasztásáról szóló 19. cikkének (1) bekezdése „a rezsimet támogató és abból hasznot húzó” személyekre terjed ki. A 2011/782 határozatot a 36/2012 rendelet hajtotta végre, amely hatályon kívül helyezte a 442/2011 rendeletet.

149. A pénzeszközök befagyasztásával érintett személyek listájára való felvétel feltételének ezen kiterjesztése együtt jár olyan további korlátozó intézkedések bevezetésével, mint a nyersolaj ágazatára vonatkozó befektetési tilalom, a bizonyos infrastrukturális projektekben való részvétel, valamint az ezen projektekbe való befektetés tilalma vagy a szíriai pénzérmék és bankjegyek a Szíriai Központi Bankba történő bevitelének tilalma.

50 — Kiemelés tőlem.

51 — Lásd a 2011/522 határozat 1. cikkének 3. pontját. Kiemelés tőlem.

52 — Lásd a 878/2011 rendelet 1. cikkének 3. pontját. Kiemelés tőlem.

150. Az Unió stratégiája tehát 2011 óta az volt, hogy egyrészt általános jellegű korlátozó intézkedéseket vezet be, mint a gazdasági szektorokban a befektetés tilalma, valamint egyedi jellegű korlátozó intézkedéseket, mint a pénzeszközök és gazdasági erőforrások befagyasztása. A szíriai rezsimre nehezedő nyomás növelése és magatartásának megváltoztatása érdekében egészen addig vezetnek be további intézkedéseket, amíg tart a polgári lakosság elleni elnyomás. A szíriai helyzet súlyossága és az érzékelhető haladás hiánya tehát kiegészítő korlátozó intézkedések bevezetését követeli meg.

151. A pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedéseket illetően a listára vétel feltételét kiterjesztették a rezsim politikájából hasznot húzó és az azt támogató személyek csoportjára.

152. Amint az a 2011/522 határozat (4) preambulumbekezdéséből kitűnik, a listára vétel feltétele ezen kiterjesztésének célja, hogy megakadályozza a bizonyos személyek és szervezetek által a rezsimnek nyújtott finanszírozást és logisztikai támogatást. Az ilyen támogatások megbénításával lehet ugyanis a Tanács értékelése szerint elérni a Bassár Al-Aszád rezsimje által elkövetett erőszakos cselekmények megszüntetésére vonatkozó célt.

153. A listára vétel e feltételének létrehozásával a Tanács úgy ítélte meg, hogy a rezsim által folytatott politikákból hasznot húzó személyek és szervezetek pénzeszközeinek befagyasztása, a személyek és szervezetek e csoportja által az említett rezsimnek nyújtott támogatás csökkentésével hozzájárulhat a rezsim meggyengüléséhez.

154. Fontos e tekintetben leszögezni, hogy a Tanács a listára vétel feltételeinek meghatározásában széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkezik. Emlékeztetek arra, hogy a Bíróság a Tanács kontra Manufacturing Support & Procurement Kala Naft ítélet (EU:C:2013:776) 120. pontjában ugyanebben az értelemben határozott.

155. A 2011/522 határozat (2) és (4) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Tanács célja a Bashar Al-Assad szíriai elnök és rezsimje által a saját népe ellen gyakorolt kíméletlen elnyomás beszüntetése, a fogva tartott tüntetők szabadon bocsátása, a nemzetközi humanitárius és emberi jogi szervezetek, valamint a média akadálytalan működésének biztosítása, továbbá valódi, széles körű nemzeti párbeszéd kezdeményezése.

156. Az így elérni kívánt célok jelentőségére és jellegére tekintettel a Tanács megítélhette úgy, hogy szükséges volt a korlátozó intézkedések személyi hatályát a szóban forgó harmadik állam vezetőinek körén túlra is kiterjeszteni. A Tanács feladata annak értékelése, hogy a korábbi korlátozó intézkedések eredményeire tekintettel az érintett harmadik államra nehezedő nyomás növelése érdekében ki kell-e terjeszteni azok hatályát.

157. Érthető továbbá, hogy a Tanács úgy ítélte meg, hogy amennyiben a szóban forgó korlátozó intézkedések csak a szíriai rezsim vezetőit – és nem az e rezsimből előnyben részesülő vagy azt támogató személyeket is – érintenék, a Tanács által követett célok megvalósítása kudarcba fulladhatott volna, mivel e vezetők vagy a szíriai állam intézményeiben magas igazgatási feladatokat betöltő, vagy az ezen államban fontos gazdasági helyzetben levő egyéb személyek segítségével könnyen szerezhetnek a számukra a polgári lakosság elleni elnyomás folytatásához szükséges – különösen pénzügyi – segítséget.[53] Következésképpen a Tanács jogosan vélhette úgy, hogy a szóban forgó harmadik állam rezsimje politikáiból előnyben részesülő, ezért a rezsimmel kapcsolatban álló személyekkel és szervezetekkel szembeni korlátozó intézkedések elfogadása hozzájárul az e rezsimre történő nyomásgyakorláshoz, amely alkalmas a polgári lakossággal szembeni elnyomás befejezéséhez vagy enyhítéséhez.[54] A Tanács által választott megoldás, amellyel kiterjesztette a korlátozó intézkedések

53 — Lásd e tekintetben: Mayaleh kontra Tanács ítélet (T-307/12 és T-408/13, EU:T:2014:926, 147. pont).

54 — Ugyanott, 148. pont.

személyi hatályát a rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülő személyekre, megfelel tehát a szíriai rezsimhez hasonló tekintélyuralmi rezsim által elkövetett erőszak megszüntetésére irányuló intézkedések elsődleges funkciójának, vagyis egy helyzet vagy egy magatartás módosítása érdekében történő kényszerítésnek. [55]

158. A listára vétel feltételére vonatkozó általános szabályok Tanács általi meghatározása szükségszerűen vélelmeken nyugszik, mivel ezek a szabályok a személyek egy csoportja rezsimmel fennálló kapcsolatának értékelésén, vagyis a korlátozó intézkedéseknek a Tanács által meghatározott célkitűzés elérésére, a jelen esetben tehát a Szíriában a polgári lakosság elleni véres elnyomás véget vetésére gyakorolt lehetséges hatásának értékelésén alapulnak. Másként fogalmazva, a listára vétel feltételének meghatározásakor a Tanács szükségszerűen az egy bizonyos csoportba sorolható személyek kijelölésének az elérni kívánt célra gyakorolt lehetséges hatásának értékelésére támaszkodik.

159. A jelen ügyben a listára vétel általános feltételének meghatározásakor a Tanács úgy ítélte meg, hogy a szíriai rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülés ténye szükségszerűen jelez a rezsimhez való bizonyos közelséget. A pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedések a személyek e csoportjának megcélzásával tehát hozzájárulhatnak az említett rezsim meggyengítéséhez. Ezzel az értékeléssel a Tanács a korábbiakban bemutatottak szerint számára nyitva álló széles körű mérlegelési mozgástér keretein belül maradt.

2. A listára vétel általános feltételének alkalmazása

160. Az I. Anboubával szemben elfogadott korlátozó intézkedések a Tanács azon szándékáról árulkodnak, hogy egyes vállalkozások vezetőit bevonja a szíriai rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülő, vagy az azt támogató személyek csoportjába.

161. E tekintetben a Tanács úgy ítélte meg, ahogy az a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 32. pontjából és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 42. pontjából is kitűnik, hogy a főbb szíriai vállalkozások vezetőit a szíriai rezsimmel kapcsolatban álló személyeknek lehet tekinteni, mivel az említett vállalkozások kereskedelmi tevékenységei nem lehetnek sikeresek az említett rezsim által biztosított kedvezmények nélkül, amelyekért cserébe bizonyos mértékben támogatják azt.

162. A Tanács tehát kapcsolatot létesített a listára vétel feltételének két összetevője között – amely feltétel, emlékeztetnék rá, vagylagosan vagy a rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülő személyekre, vagy az azt támogató személyek csoportjára vonatkozik. A Tanács ily módon úgy ítélte meg, hogy egy személy e rezsim támogatása nélkül nem részesülhet előnyben ezekből a politikákból.

163. A listára vétel feltétele két összetevőjének e kapcsolatát tükrözik I. Anbouba listára vételének eredeti indokai, nevezetesen „[a SAPCO] elnöke. Gazdaságilag támogatja a szíriai rezsimet”. A 36/2012 rendelet II. mellékletében szereplő indokok részben szintén az I. Anbouba által a szíriai rezsimnek nyújtott pénzügyi támogatás fennállásán alapulnak.

164. Amint az ezekből az indokokból kitűnik, a Tanács I. Anbouba gazdasági helyzetére támaszkodott azon következtetés levonása érdekében, hogy utóbbi gazdaságilag támogatta Bassár Al-Aszád rezsimjét.

165. A Törvényszék előtti vita lehetőséget adott a Tanácsnak arra, hogy az említett indokokat bizonyos számú ténybeli tényezővel támassza alá, bemutatva egyrészt I. Anbouba fontos gazdasági pozícióját, másrészt az utóbbi és egy Bassár Al-Aszádhoz közeli személy közötti üzleti kapcsolatok fennállását, végül az I. Anbouba által a gazdasági szektorban betöltött igazgatási pozíciót. Ezek a ténybeli tényezők a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 33. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 43. pontjában szerepelnek.

55 — Lásd Beaucillon, C., i. m., 485. o.

166. A Törvényszék a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 38. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 48. pontjában a szíriai rezsim tekintélyuralmi jellegére is, valamint az állam által a szíriai gazdaság felett gyakorolt szoros ellenőrzésre is hivatkozott annak megállapításakor, hogy a Tanács jogosan ítélhette meg úgy, hogy az a tény, hogy Szíria egyik, számos ágazatban tevékenykedő fő üzletemberének tevékenységei nem lehetettek volna sikeresek az említett rezsim által biztosított kedvezmények nélkül, amelyekért cserébe bizonyos mértékben támogatja azt, általános tapasztalati elvnek minősül.

167. A Törvényszék e ténybeli alapon vélte úgy, hogy a Tanács I. Anboubával szemben a szíriai rezsim támogatására vonatkozó vélelmet alkalmazott.

168. Bár egyetértek azzal a következtetéssel, amelyre lényegében a Törvényszék jutott, nevezetesen, hogy a Tanács eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek, nem vagyok ugyanakkor meggyőződve arról, hogy a listára vétel feltételének azonosítását követően az ezen feltétel alkalmazására vonatkozó vizsgálatot a vélelem fogalmának alkalmazásán keresztül kell lefolytatni, minden alkalommal megvizsgálva, hogy az rendelkezik-e jogalappal, arányos-e és megdönthető-e.

169. A jelen ügyek álláspontom szerint rámutatnak arra, hogy egy teljes egészében a vélelem fogalma köré szerveződő érvelés inkább bonyolítja, mint egyszerűsíti az elemzést. Ráadásul e fogalom alkalmazása arra a paradox helyzetre vezet, hogy minél szilárdabb ténybeli alapon nyugszik a vélelem, annál inkább ki van téve annak a kifogásnak, hogy az megdönthetetlen, ezért elvi alapon vitatható.

170. Számomra ezért világosabbnak és a Bíróság ítélkezési gyakorlatával inkább összhangban állónak tűnik egyszerűen azt megvizsgálni, hogy a listára vételnek a szóban forgó korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokban szereplő feltétele vonatkozásában a Tanács eleget tett-e a rá háruló bizonyítási tehernek. Az uniós bíróságnak ennek érdekében azt kell megállapítania, hogy a Tanács által benyújtott információk és bizonyítékok alapján megállapítható-e, hogy valamely személy listára vételének indokai kellően alátámasztottak. A jelen fellebbezésekben szóban forgó esetben konkrétabban az uniós bíróságnak azt kell ellenőriznie, hogy a szóban forgó intézkedést pontosan meghatározott és konkrét tényezők alapján fogadták-e el, amelyek bizonyítják, hogy a listára vett személy előnyben részesül a harmadik állam vezetői által folytatott gazdaságpolitikából, vagy támogatja az utóbbiakat.

171. Az uniós bíróság a valósághű felülvizsgálat érdekében értelemszerűen teljes egészében figyelemmel kell, hogy legyen a szóban forgó korlátozó intézkedések összefüggéseire. Ahogy azt az alábbi megállapításokban részletesen is kifejtem, nyilvánvaló, hogy ha ilyen intézkedések egy polgárháborús helyzetben álló, tekintélyuralmi rezsim által vezetett harmadik országot érintenek, a helyzet sürgőssége és a vizsgálat nehézségei nem teszik lehetővé az uniós bíróság számára magas szintű bizonyítás megkövetelését. Az uniós bíróságnak ezért úgy kell megítélnie, hogy amennyiben a Tanács pontosan meghatározott, konkrét és egybevágó valószínűsítő körülmények együttesét mutatja be a listára vétel indokának alátámasztásául, úgy eleget tesz a rá háruló bizonyítási tehernek.

172. A listára vétel feltétele alkalmazásának szakaszában a vélelem fogalmának alkalmazásával kapcsolatos ellenkezésemre tekintettel úgy vélem, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor teljes érvelését e köré a fogalom köré építette. Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amennyiben a Törvényszék ítéletének indokolása sérti az uniós jogot, de rendelkező része egyéb jogi indokok miatt megalapozottnak bizonyul, a fellebbezést el kell utasítani.[56] Márpedig, mivel egyetértek azzal a következtetéssel, amelyre lényegében a Törvényszék jutott, nevezetesen azzal, hogy a Tanács eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek, a két fellebbezés álláspontom szerint nem tekinthető megalapozottnak.

56 — Lásd különösen: Artegodan kontra Bizottság ítélet (C-221/10 P, EU:C:2012:216, 94. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

173. A Törvényszék következtetésének megfelelően I. Anbouba listára vételének indokait megfelelően alátámasztottnak lehet tekinteni.

174. A Törvényszék ugyanis közismert, valamint nem vitatott tények ismeretében jogosan ítélhette meg úgy, hogy a Tanácsra háruló bizonyítási tehernek eleget tettek.

175. Egyébiránt a szíriai rezsim sajátosságaira, valamint a szíriai polgárháborús helyzet összefüggéseire tekintettel nem róható fel a Törvényszéknek, hogy nem követelt a Tanácstól további bizonyítékokat.

a) A közismert tények

176. A Törvényszék a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 38. pontjában és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 48. pontjában jogosan hangsúlyozta a szíriai üzleti körök és a Bassár Al-Aszád rezsimje közötti kölcsönös függőségi kapcsolatokat.

177. Az ilyen kapcsolatok fennállása a Törvényszék szerint „általános tapasztalati elven" alapul. Máshogy fogalmazva közismert tényről van szó.

178. E tekintetben pontosítani kell, hogy az ítélkezési gyakorlat a tények elferdítésének esetét leszámítva kizárja a tények közismert mivolta kérdésének fellebbezés keretében történő felülvizsgálatát. [57]

179. Mindenesetre rá kívánok mutatni, hogy a szíriai üzleti körök és a Bassár Al-Aszád rezsimje közötti kölcsönös függőségi kapcsolatok az e rezsimmel kapcsolatos számos tanulmányban megjelennek.

180. Közismert, hogy ezen, a baathista vezetés által uralt tekintélyuralmi rezsim alatt a politikai és gazdasági forrásokhoz való hozzáférés az olyan intézményeken keresztül zajlik, mint a Baath párt, a hírszerző szolgálatok vagy a hadsereg.

181. A '90-es évek óta a rezsim meg tudta szerezni az üzleti élet kiváltságosainak támogatását, többek között a választási konzultációk alkalmával, ami lehetővé tette számára a Parlamentbe való bejutást. [58] Ez a társadalmi csoport ezt követően a rezsim keretében védelmezte a szektor érdekeit. [59] Az érdekeknek ez az összejátszása adta és adja a mai napig a baathista rezsim erejét. [60]

57 — A Bíróság álláspontja szerint „rá kell […] mutatni először is, hogy főszabály szerint a kérelmét alátámasztó tényeket állító személynek kell azok valóságosságát illetően bizonyítékkal szolgálnia (lásd ebben az értelemben: […] Brunnhofer-ítélet, C-381/99, [EU:C:2001:358], 52. pont), valamint, hogy ha egy közismert tényekre vonatkozó állítás kivételt jelent ez alól a szabály alól, az érintett tények közismert jellegének megállapítása az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozik, és olyan tényjellegű megállapítást jelent, amely – feltéve hogy nincs szó elferdítésről – nem tartozik a fellebbezés keretében végzett felülvizsgálat körébe (lásd ebben az értelemben: OHMI kontra Celltech ítélet [C-273/05 P, EU:C:2007:224, 39. és 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat])" (lásd: Provincia di Ascoli Picento et Commune di Monte Urano kontra Apache Footwear és társai ítélet, C-464/07 P(I), EU:C:2008:49, 9. pont).

58 — Lásd Belhadj, S., *La Syrie de Bashar al-Asad–Anatomie d'un régime autoritaire*, Belin, Paris, 2013, 267. és 268. o.

59 — Ugyanott, 270. és 271. o.

60 — Ugyanott, 272. o.

182. Egyébiránt a Bassár Al-Aszád által megkezdett gazdasági liberalizáció folyamata nem szabad, hogy elfedje a szoros állami ellenőrzés fennmaradását a szíriai gazdaság felett.[61] Mivel ez nagyon erősen szabályozott és támogatott maradt, a liberalizációs folyamat szelektív módon zajlik.[62] Ez a jelenség hozzájárult az „klientúrává alakult kiváltságos üzleti körök”[63] kialakulásához, mivel a rezsim jellemzője a közigazgatásban jelen levő korrupció.[64]

183. Szoros, néha családi összeköttetésekkel párosuló kapcsolatok jöttek létre a szíriai gazdaság nyitásából előnyökben részesülni kívánó üzletemberek és a hatalmon levő rezsim között. Míg a rezsim így biztosította magának a vállalkozások vezetőinek politikai és pénzügyi támogatását, utóbbiak a rezsimmel fennálló kapcsolataikat használták kereskedelmi tevékenységük sikeressé tételére.[65] Így alakult ki az üzleti körök és a fennálló rezsim közötti kölcsönös függőség.[66] A kereskedelmi elit így e rezsim alapvető támogatójává vált.[67]

184. Mindezen tényezőkre tekintettel a Törvényszék jogosan támaszkodhatott az üzleti körök és a szíriai rezsim közötti kölcsönös függőségi viszonyra annak megállapításakor, hogy az komoly valószínűsítő körülményt jelent arra nézve, hogy egy I. Anboubához hasonló vállalatvezető támogatja a szíriai rezsimet.

61 — Ugyanott. A szerző jelzi, hogy az irányított és protekcionált gazdaságról nyitott piacgazdaságra váltás kinyilvánított szándéka ellenére „a legtöbb magas rangú [baathista] vezető és az első vezető, Bassár [Al-Aszád] nem titkolja, hogy meg kívánja tartani a nemzetgazdaság struktúráinak átalakulási folyamata feletti teljes uralmat” (297. és 298. pont).

62 — Lásd Friberg Lyme, R., „Sanctioning Assad’s Syria – Mapping the economic, socioeconomic and political repercussions of the international sanctions imposed on Syria since March 2011”, Danish Institute for International Studies Report 2012:13. A szerző a 15. és 18. oldalakon a következőket állapítja meg:
„The liberalisation process proved, however, selective and partial as the economy overall remained highly regulated and subsidized. [...] the economy remained restrained by a bloated, corrupt and ineffective public administration.”
„The process [of liberalisation] largely benefitted the educated, urban, upper middle class and saw the rise of economic oligarchs who extracted considerable wealth from virtual monopolies on newly opened business opportunities, particularly in sectors like oil, telecoms, pharmaceuticals and chemicals, electronics, agro-business and tourism, while midrange investment activity was lacking.”

63 — Lásd Belhadj, S., i. m., 344. o.

64 — Lásd: „Syria Under Bashar (II): Domestic Policy Challenges”, International Crisis Group, Middle East Report nº24, 2004. február 11., 3. és 11. o.:
„Syria developed a quasi-corporatist system, built around patron-client relations and a widespread network of economic allegiance and corruption.”
„[T]he economic and the political are interlinked: deep public sector reforms would undermine patronage and clientelism. [...] Likewise, widespread corruption is a central feature of the system, affecting all administrative levels and regulating entire facets of the economy. [...] [P]rivate sector businessmen who took advantage of economic liberalisation have become major beneficiaries of corruption. As a result, they have monopolised most of the new lucrative markets.”

65 — Lásd Friberg Lyme, R., i. m. A szerző a 20. és 21. pontban jelzi:
„[A]n organic alliance between elites within military, security and civilian state institutions and an emerging class of private sector entrepreneurs became a vital pillar of regime power. The selective liberalisation process provided instruments for co-opting and re-organising networks of allegiance and patronage as the resources generated by the economic openings and economic regulation were, first and foremost, exploited by regime elites and their close allies [...]. The new organic networks often involved close kinship between security, military and state officials and a new generation of business entrepreneurs.”
„The lion’s share of the new opportunities and market openings went to a small group of individuals associated with the regime, either through family ties and/or through public governmental positions in the military and security services. The new entrepreneurial elite received licensing and concessions within the public services and could delegate management to gain the most profitable projects, benefit from tailor-made regulation, and enjoy privileged access to foreign investments and expatriate Syrian and Arab business communities [...]. They were therefore the ones largely benefitting from the opportunities arising from liberalisation, especially within sectors such as energy (oil and gas), telecoms and IT, duty free zones, pharmaceuticals, chemicals, electronics, agro-business, tourism and car dealerships. [...] These people therefore owed their fortunes (or large parts thereof) to their organic relationship with regime insiders. By gathering patronage networks [...], the regime not only undercut any other collective action to rally private sector businesspeople against the regime, but by creating strategic openings to benefit its allies (and family members), the regime also assured themselves of allies through interdependence.”

66 — Ugyanott. A szerző a 24. oldalon megemlíti, hogy:
„[T]he lucrative business openings, brought about by the liberalisation process, primarily benefitted an emerging entrepreneurial business class due to its organic and tightly knit (often family) ties to the inner core of the regime, creating a high degree of interdependence – and to some degree blurring of the distinction – between the two.”

67 — Ugyanott. A szerző a 21. lábjegyzetben jelzi:
„The new elites even challenged the Ba’ath traditionalists as they began seeking political representation. The party’s importance as a mobilising driver for the regime declined and was to some degree taken over by the new commercial elite. This was clearly demonstrated in the presidential referendum in 2007 where the business elite mobilised regime support, covering the costs of all meeting venues in the country. These networks have been highly active in organising and financing demonstrations and *shabihas* in favour of the regime during the uprising of 2011.”

185. A Törvényszék egyébiránt érvelését egy sor nem vitatott tényre alapozta.

b) A nem vitatott tények

186. I. Anbouba a SAPCO elnöke, amely egy vezető agrár-élelmiszeripari vállalat (a SAPCO 60%-os részesedéssel rendelkezik a szójaolaj-ágazatban).

187. I. Anbouba ezen túlmenően több vállalatot vezet az ingatlanok és az oktatás területén.

188. Nem vitatott, és e ténybeli tényezők is megerősítik, hogy I. Anbouba üzleti ügyei a szíriai gazdaság Bassár Al-Aszád rezsimje által megindított nyitásának folyamatával egyidejűleg sikeresen alakultak. Már ezen egyetlen oknál fogva is bizonyított, hogy I. Anbouba megjelölése megfelel a listára vétel feltételei első összetevőjének, amely a szíriai rezsim által folytatott politikákból előnyt élvező személyek csoportjára vonatkozik.

189. I. Anbouba előadja, hogy természetes személyekkel szemben pusztán a gazdasági és társadalmi helyzetük alapján, személyes magatartásuktól függetlenül alkalmazott korlátozó intézkedések ellentétesek a Bíróságnak a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó ítélkezési gyakorlatával. Nem értek egyet ezzel. A Bíróság által a Bizottság és társai kontra Kadi ítélet (EU:C:2013:518) óta megkövetelt kellően biztos ténybeli alap szorosan összefügg a listára vételnek a szóban forgó korlátozó intézkedésekre vonatkozó általános szabályokban szereplő feltételével, amelynek meghatározásakor a Tanács, ahogyan azt láttuk, széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkezik. Márpedig a jelen ügyben a rezsim által folytatott politikákból való előnyben részesülést konkrét, egyedi magatartás bizonyítása nélkül a Tanács teljes egészében tudja olyan objektív tényezőkkel igazolni, mint I. Anbouba kereskedelmi tevékenységei, az utóbbi által a jelenlegi rezsim alatt megszerzett gazdasági pozíció.

190. Ezenkívül más, nem vitatott tények igazolják, hogy I. Anbouba a listára vétel feltétele másik összetevőjének személyi hatálya alá tartozik, amely a szíriai rezsimet támogató személyekre vonatkozik.

191. I. Anbouba ugyanis elismerte, hogy 2007-től 2011 áprilisáig a Cham Holding kilenc igazgatótanácsi tagjának egyike volt, amely a legfontosabb szíriai magánvállalkozás, és amelynek társelnöke a szír elnök, Bassár Al-Aszád unokatestvére, Rami Makhlouf.

192. Utóbbi fivéréhez, Ehabhoz hasonlóan fontos üzletember Szíriában. Mindketten több jelentős vállalkozást ellenőriznek. A Bizottság beavatkozási beadványában jelzi, és ez nem vitatott, hogy e vállalkozások némelyike a gyakran a szíriai elnök családtagjai által ellenőrzött magánvállalkozások számára a gazdasági nyitás folyamatának keretében odaítélt engedélyek alapján működik.

193. Amint azt a Bizottság hangsúlyozza, anélkül hogy azt I. Anbouba vitatná, a Cham Holding, amely leányvállalatai útján számos gazdasági ágazatban tevékenykedik, kapcsolatba hozható Bassár Al-Aszád rezsimjével, különösen az utóbbi és Rami Makhlouf rokoni kapcsolatára tekintettel. I. Anbouba egyébiránt maga jelzi, hogy ez a szervezet „a szíriai államszervezethez való közelségéről ismert” [68].

194. Mindezek alapján I. Anboubának a Cham Holding igazgatótanácsában egészen a közelmúltig viselt tisztsége önmagában bizonyítja, hogy közel áll Bassár Al-Aszád rezsimjéhez.

195. Ezen nem vitatott ténybeli elemre figyelemmel a Törvényszék jogszerűen következtethetett az I. Anbouba és egy, Bassár Al-Aszádhoz közel álló személy közötti üzleti kapcsolatok fennállásából arra, hogy a rezsim tekintélyuralmi jellegére, valamint az állam által a szíriai gazdaság fölött gyakorolt szoros ellenőrzésre tekintettel I. Anbouba nem tudta volna kereskedelmi tevékenységeit a rezsim támogatása nélkül, és ezért cserébe annak bizonyos fokú támogatása nélkül kialakítani.

68 — Lásd a Bizottság beavatkozási beadványára adott válaszbeadványának 7. oldalát.

196. A Törvényszék értékelésében egyébiránt figyelembe vette azt a tényt is, hogy I. Anbouba helyzete nem volt összehasonlítható bármely más vállalkozás vezetőjének helyzetével. Másként fogalmazva, I. Anbouba helyzetét egyedülállóvá teszi azon gazdasági ágazatok sokfélesége, amelyekben sikeres, valamint egy a fennálló hatalomhoz közeli üzletemberrel fenntartott üzleti kapcsolatai.

197. I. Anbouba helyzetét kivételessé teszi az a tény is, hogy elismerte, hogy 2004-től 2008-ig Homsz város kereskedelmi és iparkamarájának főtitkára volt. Ez a nem vitatott ténybeli elem valószínűsítő körülményt jelent az I. Anbouba által a szíriai gazdaság szelektív nyitásának folyamatában gyakorolt befolyást illetően. Tekintettel a szíriai rezsim természetére, valamint a gazdaság liberalizációja lefolytatásának módjára, ésszerű a megállapítás, hogy I. Anbouba üzleteinek sikeressé tétele érdekében előnyt szerezhetett az így elfoglalt pozíciójából, valamint, hogy ez a pozíció mindenképpen bizonyos kapcsolatot jelent Bassár Al-Aszád rezsimjével.[69]

198. Végül fontos leszögezni, hogy I. Anbouba nem vitatta sem a szíriai rezsim tekintélyuralmi jellegét, sem az állam által a szíriai gazdaság felett gyakorolt szoros ellenőrzést. A rezsim „totalitárius” jellegét egyébiránt írásos beadványaiban maga is elismeri.[70]

c) A kellően biztos ténybeli alap megléte

199. Tekintettel a közismert és a nem vitatott tények összességére, a Törvényszék jogosan ítélhette meg úgy, hogy a Tanács eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek.

200. Ezen ténybeli elemek ugyanis már önmagukban is bizonyították, hogy I. Anbouba a listára vétel feltételének személyi hatálya alá, azaz a rezsim által folytatott politikákból előnyben részesülő vagy azt támogató személyek közé tartozott.

201. Egyébiránt az említett ténybeli elemek pontosan meghatározott, konkrét és egybevágó valószínűsítő körülményeket jelentettek arra nézve, hogy I. Anbouba támogatta Bassár Al-Aszád rezsimjét. Az I. Anboubának a pénzeszközök befagyasztásával kapcsolatos listára való felvételének indokait tehát kellően alátámasztottnak lehetett tekinteni.

202. Egy ilyen, kellően biztos ténybeli alap fennállása esetén a Törvényszék tehát semmiképpen sem volt köteles a Tanácstól további bizonyítékokat vagy információkat megkövetelni.

203. A szíriai helyzetre tekintettel nem lenne helyénvaló növelni a Tanácsra háruló bizonyítási terhet, és megkövetelni, hogy tovább menjen a Törvényszék előtt bemutatott objektív tényezőknél.

204. A Tanácstól megkövetelhető bizonyítékok mértékének a szíriai helyzet valóságára való alkalmazása érdekében az uniós bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy a Szíriai Arab Köztársaságban polgárháború folyik, ami nehézzé teszi a bizonyítékokhoz és az objektív információkhoz való hozzáférést. Ezt a háborús kontextust csak súlyosbítja az „Iszlám államnak” nevezett terrorista csoport mostani kegyetlensége. I. Anbouba maga ismeri el, hogy a jelenlegi szíriai helyzet megnehezíti a Tanács által lefolytatandó bizonyítási eljárást.[71]

205. Egyébiránt a korlátozó intézkedésekkel célzott rezsim változatlanul fennáll, ami kizár minden együttműködést az Unió és a nemzeti hatóságok között a szükséges információk vagy bizonyítékok beszerzése érdekében.

69 — Lásd Friberg Lyme, R., i. m., amelynek 20. lábjegyzete a következőket rögzíti:
„Membership of the chambers began in the 1980s where it became a de facto prerequisite for acquiring a commercial, industrial record and business licenses [...]. [...] [T]he chambers of commerce have always been tied to the regime and have played a limited role in representing the interests of the wider merchant class.”

70 — Lásd keresetleveleinek 33. pontját.

71 — Lásd a Bizottság beavatkozási beadványára adott válaszbeadványának 3. oldalát.

206. Végül a polgári lakossággal szembeni elnyomás a gyakorlatban rendkívül nehézzé, ha nem lehetetlenné teszi a Szíriában levő vagy ott családdal rendelkező, a rezsimet ellenzők tanúvallomásának beszerzését. A vizsgálat ebből következő nehézségei, valamint a veszély, amelynek a tájékoztatást adók kiteszik magukat, megakadályozza, hogy a rezsim támogatásával kapcsolatos személyes magatartásra vonatkozóan konkrét bizonyítékokat lehessen szerezni.

207. A Szíriában fennálló háborús helyzet tehát a Tanácsot terhelő bizonyítási teher módosításához kell, hogy vezessen. A tárgyalás során az ezzel kapcsolatos kérdésre I. Anbouba egyébiránt elismerte, hogy a szíriai háború nehezebbé teszi a bizonyítási eljárást, és az erre irányadó elvek módosítását teszi szükségessé.

208. Erre a helyzetre tekintettel a Tanács eleget tesz a rá háruló bizonyítási tehernek, ha az uniós bíróság előtt kellően konkrét, pontosan meghatározott és egybevágó valószínűsítő körülmények olyan együttesét mutatja be, amely lehetővé teszi a pénzeszközei befagyasztására vonatkozó intézkedéssel érintett személy és a megdönteni kívánt rezsim közötti elégséges kapcsolat fennállásának megállapítását.

209. A fentiekben leírt helyzet tehát egyensúlyt kíván a bizonyítási teher terén. Bár semmiképpen sem felel meg a Bíróság Bizottság és társai kontra Kadi ítéletben (EU:C:2013:518) kialakított ítélkezési gyakorlatának az, hogy a pénzeszközök befagyasztásával érintett személyek listáján szereplő személy köteles legyen a listára vétel indokai megalapozottságának hiányára vonatkozó bizonyítékot benyújtani, ez az ítélkezési gyakorlat nem vezethet oda sem, hogy túl magas fokú bizonyítás elvárásával teljesíthetetlen bizonyítási terhet rójon a Tanácsra.

210. Mindezen megfontolásokra tekintettel úgy vélem, ahogy azt a megtámadott ítéletekben lényegében maga a Törvényszék is kimondta, hogy a Tanács eleget tett az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke értelmében rá háruló bizonyítási tehernek, amint azt a Bíróság a Bizottság és társai kontra Kadi ítéletében (EU:C:2013:518) értelmezte, azáltal, hogy az I. Anbouba megjelölésének indokait közismert és nem vitatott tények összességével támasztotta alá, amelyek kellően bizonyították az utóbbi és a szíriai rezsim közötti kapcsolat fennállását.

211. A Törvényszék egyébiránt tiszteletben tartotta azt a minden, listára felvett és a pénzeszközei befagyasztására vonatkozó intézkedést vitató személy számára nyitva álló lehetőséget, hogy bizonyítsa, hogy az arra vonatkozó komoly valószínűsítő körülmények fennállása ellenére, hogy a listára vétel feltételével érintett személyek vagy szervezetek csoportjába tartozik, mégsem áll kapcsolatban a szóban forgó harmadik állam rezsimjével.

212. A megtámadott ítéletekben foglalt megállapítások több alkalommal is arról árulkodnak, hogy a Törvényszék figyelembe vette, hogy I. Anboubának lehetősége volt az ellenkezőjét bizonyítani, nevezetesen hogy nem részesül előnyben a rezsim által folytatott politikákból, vagy nem támogatja azt. E tekintetben hivatkozom a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 41. és 42. pontjára, valamint a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 51. és 52. pontjára, ahogyan a T-563/11. sz. ügyben hozott ítélet 45–60. pontjára és a T-592/11. sz. ügyben hozott ítélet 63–76. pontjára, ahol a Törvényszék hangsúlyozta, hogy I. Anboubának lehetősége van ellenkező bizonyítékokat bemutatni, valamint konkrétan megvizsgálta az utóbbi által benyújtott bizonyítékokat, amelyek azt kívánták bizonyítani, hogy a Tanács mérlegelési hibát követett el, amikor úgy ítélte meg, hogy fontos szíriai üzletemberként gazdaságilag támogatta a szíriai rezsimet.

213. Ellentétben I. Anbouba állításaival, a Törvényszék tehát tiszteletben tartotta a kontradiktórius eljárás elvét, valamint a védelemhez való jogát.

214. Fellebbezéseivel I. Anbouba valójában nem vonta kétségbe az ellene felhozott bizonyítékok értékelését, amelyet a Törvényszék az általa a szíriai rezsim támogatásának vitatása érdekében benyújtott bizonyítékok vizsgálata keretében végzett el. Mindenesetre, mivel, ahogy láttuk, a Tanács eleget tett a korlátozó intézkedések terén rá háruló bizonyítási tehernek, a Bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a fellebbezés keretében megvizsgálja a Törvényszéknek az I. Anbouba által benyújtott ellenkező bizonyítékokkal kapcsolatos értékelését.[72]

VIII – Végkövetkeztetések

215. Az előző megfontolásokat figyelembe véve azt javasolom a Bíróságnak, hogy

– utasítsa el a fellebbezéseket, és

– I. Anboubát kötelezze a költségek viselésére.

72 — Hüls kontra Bizottság ítélet (EU:C:1999:358, 65. pont).